

הישיבה המאתיים-ושמונים של הכנסת התשיעית

יום שני, כ' כסלו תש"ם (10 דצמבר 1979)
ירושלים, הכנסת, שעה 16:04

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. ל. מרון :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. נשמע הו"דעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

משנה למוכרי הכנסת ש. יעקבסון :
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת הצעות חוק אלו :

לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה : 1. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 13), תש"ם—1979 ; 2. חוק בתי-הדין הדתיים הדרוניים (תיקון מס' 4), תש"ם—1979 ; 3. חוק לתיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים (מס' 6), תש"ם—1979 ; 4. חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תש"ם—1979, במקום חוק המועצות החקלאיות (עונשין), תשל"ח—1978, היורד מ' סדר-היום ; 5. חוק מילווה בטחון (מפעלים מאושרים), (תיקון מס' 4), תש"ם—1979.

לקריאה ראשונה, מטעם חברי-הכנסת : חוק להשקעת

ב. חוק העונשין (תיקון מס' 12), תש"ם—1979 * (קריאה ראשונה)

היו"ר מ. ל. מרון :
כן.

זאב כ"ץ (המערך) :
האם היושב ראש שבע-רצון מהסבריו של השר להנ"מקת הצעת החוק ?

היו"ר מ. ל. מרון :
כן. הסעיף נהיר לי.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך) :
מדוע הממשלה מביאה פעם נוספת את הצעת החוק ?

היו"ר מ. ל. מרון :
זו שאלה טובה.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך) :
מדוע שר הבריאות לא הסביר לנו ?

היו"ר מ. ל. מרון :
ועדת הכנסת הקצתה שלוש שעות לדיון. רשות היא דיבור לתברת-הכנסת גרוסמן.

היו"ר מ. ל. מרון :
אנחנו עוברים עתה לחוק העונשין (תיקון מס' 12), תש"ם—1979 — קריאה ראשונה. את החוק יביא שר הב-ריאות.

(קריאה : בריאות הקואליציה.)

שר-הבריאות א. שופטק :
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לפני הכנסת את תיקון מס' 12 לחוק העונשין, תש"ם—1979, כדלקמן :

1. בסעיף 316(א) לחוק העונשין תשל"ז—1977, פסקה (5) — בטלה.

זאב כ"ץ (המערך) :
למה ? האם הממשלה מציעה הצעת חוק בלי לחס"ביר ?

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך) :
אדוני היושב-ראש, האם אפשר להציע הצעת חוק פעמיים בחודש ? עוד לא עבר חודש ימים.

הבה נזכיר נשכחות. בחודש נובמבר 1975 גרשמה ברשומות הצעת חוק פרטית, קולקטיבית, שהגישו 24 חברי רי כנסת ממפלגות שונות, מהמערך והמליכוד כאחד. היתה זאת תופעה נדירה בהחלט, אולי אפילו יחידה ב"חיים הפארלאמנטאריים. ב-9 בפברואר 1977 התקבל החוק בכנסת בהצבעה מאסיבית של שני-שלישים מכל חלקי הבית. החוק שהתקבל, למען האמת, היה חוק פשרה בין תפיסה המניחה כי לאשה, ולאשה בלבד, הזכות להתייחס על המשך הריונה ובין תפיסה המניחה מהתחלה כי הפלה מלאכותית אסורה, אך היא מותרת בנסיבות ולפי קריטריונים המפורטים בחוק. כתוב בחוק כי לא ישא אדם באחריות פלילית אם בוצעה הפסקת הריון במוסד רפואי מוכר ולאחר שוועדה לעניין זה אישרה אותה, מטעמים המפורטים בחוק החמור והמחמיר הזה.

חברי הכנסת, החוק שהתקבל יוצא מנקודת-ראות שלילית ואוסר הפסקת הריון. אני אומרת זאת לכל מי שאינם יודעים בעד או נגד מה הם מצביעים. וכך כתוב בחוק: "מי שהפסיק הריון — דינו מאסר חמש שנים או קנס חמישים אלף לירות". כך נקבע ב-1977.

היום אין זה כבר חשוב אם החוק היה לטעמי לגמרי או למחצה. זהו החוק שהתקבל כקונסנסוס, עד שהופעלו נגדו הטרור, הדמאגוגיה והגידופים. מערכת הכוזבים פעלה גם בין כתלי הכנסת והטרור שלט בבית ומחוצה לו. אזכיר את הכרוז של הוועד להגנת קדשי ישראל, שמי שום-מה לא מצאה המשטרה את כתובתו. הוועד הנכבד מאוד כתב אלי ואף הדביק כרוזות בכל ירושלים עיר-הקודש, וכך נאמר שם: "אל תשלימי את אשר החל ד"ר מנגלה, כולנו מצטערים על שאמך לא עשתה הפלה".

חברי הכנסת, אם הפסקת הריון היא רצח העובר, במקרה שהיא נעשית לפי פיסקה (5) לסעיף 5א — הבן לא אוכל מדוע אין זה חל על התרת ההפלה במקרה של אשה נשואה שהרה מחוץ לנישואין, לפי פיסקה (2). התשובה שקיבלתי היא כי במקרה של הריון מחוץ לגני-שואין יש חשש לממורות. כדי למנוע ממורות — הרצח מותר? או שמא המטרה מקדשת את האמצעים וגם רצח מותר? ומדוע לא איכפת ולא מדיר שינה מעיניכם ביצוע הפלות בלתי-חוקיות?

כל אחד מכם רוצה שירמו אותי, ובלבד שהוא יבטיח את עצמו בפני זעם מועצת גדולי התורה. מדוע יצא הקצף דווקא על פיסקה (5)? אודני השר — לא רוצה לשמוע, לא צריך — השר הביא כנימוק נגד הפיסקה את העובדה שרוב הנשים הפונות לוועדה בבקשה להפסקת הריון בבתי-החולים מסתמכות על התנאים המשפחתיים או החברתיים הקשים, ועליכן רוצה הוא למחוק פיסקה זו.

אסתר הרליץ (המערך):
איפה שר הבריאות?

חייקה גרוסמן (המערך):

את ההגיון של שר הבריאות כשר בריאות, אם בכלל אפשר בדיון זה לפנות עוד אל ההגיון, אינני יכולה להיבין. הרי זה בדיוק מה שאנן אומרים. הפרופסור זקלר, מנהל היחידה לתיכנון המשפחה בקופת-החולים, מסר כי 60% עד 70% מן הפונות לוועדות בקופת-החולים פונות על רקע מצבים המתמצים בפיסקה (5) האמורה. ומה הפי? לא? השכבות החזקות יותר אינן זקוקות להסדרת השינוי? תים שלהן באמצעות חוק ובסיוע המדינה? הן מוצאות

מאיר פעיל (מחנה שלי):

יש לי הצעה לסדר. מה הסברו של היושב-ראש לכך שהצעת חוק מועלית פעמיים בחודש? עד כמה שאני יודע אפילו הפלות לא עושים פעמיים בחודש.

היו"ר מ. ל. מרון:

זה חלק מהוויכוח. נשמע ודאי את חברת-הכנסת פעיל מסביר את הנושא בעשר הדקות המוקצות לו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

השר שכח להודיע שהוא מביא הצעת אמון או אי-אמון לממשלה. אנחנו מצביעים על תיקון 12 לחוק העונשין או על הצעת אי-אמון לממשלה?

היו"ר מ. ל. מרון:

אנחנו דנים בקריאה ראשונה בחוק העונשין, כפי שהובא עליידי השר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

ואין לזה שום קשר להצעת אמון לממשלה?

היו"ר מ. ל. מרון:

בשלב זה, זה מה שהשר אמר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):

תודה רבה לך.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גרוסמן, ואחריה — לחברת-הכנסת ורהפטיג.

חייקה גרוסמן (המערך):

אודני היושב-ראש, כנסת נכבדה, המדינה כולה עצה רה את נשימתה בצפייה למה שתחליט מועצת גדולי התורה בעניין פיסקה (5) לסעיף 5א לחוק דיני העונשין — הפלות. האמת היא שהעם רובו ככולו היה מרוצה כי אשר נכשל הנסיון הפארלאמנטארי הקודם לבטל את הסעיף הזה. 60% מהאוכלוסיה הבוגרת סברו — וזה לפי סקר של המכון לקומניקציה שעלייד האוניברסיטה העברית — כי החוק הקיים אינו ליבראלי דינו ויש לאפשר לאשה להתחיל את המשך את ההריון או לא. יתרה-על-כן, רוב הנשאלים הדתיים והמסורתיים הצדיקו את התנהגותם של חברי הכנסת מהקואליציה שהצביעו לפני שמועיים לפי מצפונם ובניגוד להסכם הקואליציוני. מה שקורה עתה הוא בבחינת רמייה עצמית, שלא היתה דוגמתה בתולדות הבית. ההחלטה איננה לא בידי העם ולא בידי הכנסת. מעתה ואילך, כל עוד ישור השלטון הנוכחי, אין כנסת ריבונית, אין מחוקק ריבוני, יש מועצת גדולי התורה: היא תרצה — יהיה חוק; לא תרצה — לא יהיה חוק. יתרה-על-כן, היא תרצה — תהיה ממשלה; היא לא תרצה — לא תהיה ממשלה. הסמכות הופקעה מהכנסת, רבות.

חברי הכנסת שפעלו בעבר הקרוב לפי מצפונם חייב שז איזו דרך להישאר אנשים יפים וגם לא להפיל את הממשלה, הם התחננו לפני ראש הממשלה לאנוס אותם, הם הזמינו את האונס הטמון בסעיף 11 לחוק המעברי. חברי הכנסת, אונס הוא פשע, אך מי שזומין שיאגסו אותו אולי הוא גם קצת מוגילב.

ייתכן, רבותי, שעבר הזמן ובטל הקרבן לדיון ענייני וראצינאלי בנושא זה, ובכל זאת אנסה.

האגודה לעידוד הילודה בעם היהודי, בישראל ובתי פוצות, הקרויה "אפרת", הופיעה בפניך, אדוני השר, במשלחת בראשותו של הפרופסור בנימין אנגלמן, ב־27 ביולי 1979.

שישנה ארבל־יאלמוזלינו (המערך):
מדוע שר הבריאות אינו מקשיב לך?

חייקה גרוסמן (המערך):
כאשר שר הבריאות איננו אין הוא מפריע לי.

אם כן, בדיווח של אותה אגודה לעידוד הילודה נאמר שלפי מיטב שיפוטי הוא מעריך כי הנהלות בתי־החולים יאפשרו ל"אפרת" ליצור קשר עם הנשים הפונות להפלה, לשם הידברות ושיכנוע, וימסרו לשם כך את רשימת הפונות להפלה. אמרת, אדוני השר, כי אתה רואה בכך גישה ראציונאלית ולגיטימית במדינה דמוקרטית.

האם שר הבריאות מכיר את חוקי האתיקה הרפואית, או שמא לא טרח ללמוד אותם? האם הוא יודע שכל התיקים והמסמכים הדנים בכריאותו של אדם הם חסויים? הרי זה מושכל ראשון, או שמא לא אמר לאנשי "אפרת" ולא כלום? — שיכחיש.

חברי הכנסת, בדאגה ובחרדה אני צופה אל מול ההתדרדרות של המדינה, לא רק בתחום המדיני והכלכלי אלא גם בתחום ערכי אנוש. מפחיד אותי לראות כיצד משרד הבריאות, בשליחות הממשלה, דוחף את שירותי הבריאות לזרועות המיסטיקה והאמונות הטפלות. אינני מפקפקת, ולוא לרגע, בכשרם וברמתם של הרופאים, בתי־החולים והתוקרים. מזועזע לראות כיצד מוכרת הממשלה בניזר עדשים את הבכורה המדעית, וכל זאת בגלל הסיכום קואליציוני אומלל שנחתם בקלות־דעת ומתוך זילזול בבריאותה של החברה בכלל והאשה בפרט.

חברי הכנסת מהקואליציה שהצבעתם פעם נגד התיקון בחוק, אני יודעת שלא נעים לכם לשמוע ורובכם איננו כאן — אל תחפשו צידוק באונס. כי את האוגוסט הזמנתם אתם. רצינת שהואב יהיה שבע והכבשה שלמה. לא תצאו שלמים מתגריל זה. הנשים שביקשו את הגנתכם ימצאו אצלכם היום התכחשות למצוקתן; היתום למשענת קנה רצוף, עם סעיף 11 לחוק המעבר ובלעדיו. מה שקור בע הוא הרמת היד. זה מה שיישרשם בפרוטוקול לדורי דורות. אתם יזמתם את החוק — וזנחתם אותו ואת הנוקד קות לוי.

חברי ממשלה נכבדים — שאף אחד מהם איננו באוי לם, טוב שיש סגן אחד, אבל גם הוא יצא — אתם חיים חיי שעה. אם הממשלה לא נפלה בגלל פרשת בסאם שקעה, עלולה היתה תיפול בגלל חוק ההפלות; אם לא תיפול בגלל חוק ההפלות, היא תיפול בגלל אלון־מורה; אם לא בגלל אלון־מורה הרי בגלל הגאוניות הכלכלית שלכם המפוקפקת. אתם הולכים מן הפח אל הפחת. את הפחת אתם מטנחם, אתם עצמכם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא הולכים מן הפח אל הפחת אלא דוחפים את ה־מדינה מן הפח אל הפחת.

היו"ר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחברי־הכנסת בדיאן, ואחריו — לחברי־הכנסת ורהפטיג.

מענה פרטי בהסדרים פרטיים. זה נכון לגבי תחבורה, חינוך, בריאות ורווחה. תמיד תהיה אלטרנטיבה, בעופן פרטי, למי שיכול להרשות לעצמו.

שר של מי אתה, אדוני שר הבריאות שלא נעים לך לשמוע את הדברים, אם אתה מציע: פיסקה העונה על המצוקה — מחוקה. המאפיין את אוכלוסיית הנשים הנזקקות לוועדות הוא חוסר תיכנון משפחתי, חוסר שליטה על המציאות, העדר תפיסת העתיד, הרגשת גורל נחרץ, פאטאליסם, העדר ידע לבחירה בין אלטרנטיבות. אלה הם מאפיינים של תרבות־העוני. זוהי תרבות של מי שב־תונים במעגל המצוקה והכניעה. האם אתה יודע, אדוני השר, שלגבי חלק מהנשים המגיעות לוועדה זו הודמנות ראשונה ואתרונה לקבל הדרכה וייעוץ בנושאים שאיש לא טרח לדבר אתן עליהם או לסייע להן? אתה יודע, אדוני השר, שוועדות אחדות במסגרת בתי־החולים של קופת־החולים מבקשות לקרוא לעצמן לא ועדה להפסקת הריון אלא ועדה לענייני הריון, והן פועלות במסגרת קופת־החולים בשיתוף פעולה עם מרפאות לתיכנון המשפחה, במתן ייעוץ בחינוך הילדים, ביחסים עם בן־הזוג וכיוצא באלה.

חברי הכנסת, האומרים כי הוועדות תוכלנה לתמרן גם בלי פיסקה (5), וזאת במסגרת סעיפים אחרים, מציינים עינם למעשה מירמה וכחש. מה תעשה אשה שלא היא חולת נפש אלא בעלה חולה? אם מוחקים את התנאים המשפחתיים כעילה סבירה להפסקת הריון נשארת לה רק דרך אחת: לעשות עצמה חולת נפש ליד בעלה.

על סמך מה אתם מבקשים להישאר אנשים יפים וטהורים, רבותי, על סמך מה? על סמך העמדת־פנים שלא ידעתם ולא שמעתם את אשר מתרחש סביב? לשקר, רבותי, זאת מצווה? האם מותר שאדם יסקר לעצמו ובניו־דעין? לפני שהיה החוק היו בין 50,000 ל־70,000 הפלות בלתי־לגאליות בשנה. אלא שאתם לא ידעתם, לא ראייתם, לא שמעתם... ביטולה של פיסקה (5) לסעיף 5א בחוק הגדון יביא לראשונה בתולדות החקיקה בישראל לכך שאוכלוסייה במצוקה חברתית־משפחתית תוצא בהוראה מפורשת אל ממשלת התחוק והנזקים לשירות ציבורי. כדברי אפרים קישון מה שיישאר הוא "חוק המסרגות". זוהי הגזירה האנטי־סוציאלית ביותר שנחקק אי פעם. היא חלה אך ורק על נשים דלות אמצעים אשר ידן אינה משגת לשלם את מחיר הפרת החוק.

אדוני שר הבריאות, האם אתה מבקש להפעיל את חוקי הדת בשירותי הבריאות? אם לא זה, חומייניסם מהו? אני יודעת כי הדת היהודית איננה אוסרת הפלות. יש לי מובאות לרוב. אינני רוצה להשתמש בנימוקים אלה. עד עכשיו היתה הפרדה בין דת למדע. אדוני השר, האם אתה יודע כי כל זוג שבא להירשם לנישואין בר־בנות בירושלים מקבל תדריך "רפואי" על התוצאות החיוביות, המדעיות כביכול, של קיום המצוות של טהרת המשפחה? חוקי הטהרה, כך הוכח באופן מדעי, כביכול, "מביאים לידת ילדים אצילים יותר, בעלי נשמה זכה ועדינה יותר וכשרונות טובים יותר". לא הבאתי את מלוא הציטוט מהחוברת שמחלקים שם. הנייר מסמיק מבושה. אולי אחרי הילדים האציליים יבואו ילדים גזעיים יותר? המדע כבר יוכיח זאת. האם הדבר אושר על־ידי המועצה המדעית של ההסתדרות הרפואית? האם אתה באמת שר בריאות?

מאיר תלמי (המערך) :

יש לי הצעה לסדר. בסעיף 89 לחקנון כתוב: "בקריאה הראשונה יתחיל הדיון בדברי הסבר של חבר המטה שלה או של סגן-שר, ויראו את דבריו כהצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה". השר לא מסר דברי הסבר. הדבר עומד בניגוד לתקנון. אני מבקש לכנס את ועדת הכנסת שתחליט אם הדיון חוקי או לא.

תמר אשל (המערך) :

הדיון חוקי. השר הסביר לפי מיטב יכולתו והבנתו.

אורה נמיר (המערך) :

איפה השר ?

היו"ר מ. ל. מרון :

כיוון שמדובר בסעיף אחד נמסר ההסבר של השר בקיצור נמרץ.

מאיר תלמי (המערך) :

הוא הסביר את הסעיף, אבל לא הסתמך על החוק.

(קריאה: היכן שר הבריאות ?)

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

שר הבריאות הלך אל מועצת גדולי התורה.

תמר אשל (המערך) :

הוא חייב לשבת כאן.

משה שחל (המערך) :

היה תקדים, עלידי חבר נכבד מסיעת הליכוד, שדרש שהשר יהיה נוכח בישיבה, ולא — תיפסק הישיבה. הישיבה הופסקה עד בואו של השר. לא ייתכן שבדיון כזה אף חבר אחד של הממשלה איננו באולם, בנושא שהממשלה קבעה שהוא באחריות קואליציונית מחייבת.

תמר אשל (המערך) :

יש לכך חשיבות רבה.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשמתי את הנושא לפני. העניין ייבדק, בינתיים נמשיך בדיון. חברי הכנסת בדיאן, בבקשה.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כחבר המפלגה הליבראלית — — —

משה שחל (המערך) :

איפה הליבראליים ?

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

כחבר המפלגה הליבראלית אני מוחה על כך שאתם, חברי המערך, רוצים להפוך את העניין החשוב הזה לעניין שכולו דתי, שכולו נתון לשיקולים קואליציוניים. אני כאיש ליבראלי, רוצה להגיד שאני תומך בהצעה אף שאינני שייך למפלגות הדתיות. אני תומך בה ללא כל קשר לשאלה אם סעיף הקואליציוני מחייב או לא מחייב אותי. אני תומך ברביזיה ובמחוקת הסעיף הסוציאלי.

(קריאה: בתור ליבראלי ?)

בתור ליבראלי המודע לצרכים הדמוגרפיים של מדינת ישראל ושאיננו רוצה שמדינת ישראל — — —

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מה זו ליבראליות ? שאלה : אדוני חברי הכנסת בדיאן, כיוון שגם אני חושב עצמי לליבראלי, נראה שאיננו מתכוונים לאותו דבר. אולי כבודו מוכן להגדיר מה זה ליבראלי ?

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אני מוכן להגדיר מה זה ליבראלי, אבל לא על חשבון הזמן שנותר לי.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני נותן לך שתי דקות.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

חברי הכנסת אבנרי, תבוא אלי אחרי הישיבה ואלמדך מה זה ליבראלי.

אני טוען, שעל המדינה — — —

משה שחל (המערך) :

חברי הכנסת בדיאן, אם באמת העניין איננו עניין קואליציוני — — —

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

לא רק עניין קואליציוני.

משה שחל (המערך) :

אם העניין כל כך ליבראלי, האם ידוע לך שעל הצעת החוק היו חתומים לפחות חמישה מבין חברי הסיעה הליבראלית שלך, ביניהם פת ופלומין, שרצו לממשלה וביקשו ממנה שתחיל עליהם חובה קואליציונית להצביע ?

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אילו הייתי אז חבר כנסת הייתי חותם על עצומה הפוכה. זאת אומרת שלא כל הליבראליים חושבים באותו כיוון.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

מה הקשר בין הפלות, הריונות — — —

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

הרשי לי ואמשיך בדברי.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברת הכנסת אלוני, אני מבקש לאפשר לחברי הכנסת בדיאן להמשיך בדבריו.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

היכן הסובלנות שלכם ? הרי רק אתם משמיעים כאן נאומים. הרי אנו כמעט ואיננו מדברים כאן.

(קריאות)

בדיון הקודם חבר המפלגה הליבראלית, חברי הכנסת אברהם כץ, היה הדובר היחיד והוא הציג את עמדתם. הרשו לי ותנו לי צ'אנס להציג את עמדתי, שאינה מבוססת דווקא על העניין הדתי אלא על עניין אחר. ואל תפריעו לי עוד בטרם התחלתי לדבר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

דבר אחד ברור, שהעמדה שלך אינה תואמת את עקרונות הליבראליזם.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אתה רוצה להשתיק אותי בכוח ?

אני רוצה להגיד שעל המדינה לדאוג לצרכי היילדים הסוציאליים" כפי שהיא דואגת לעולים חדשים, ולא דווקא ל"סעיפים סוציאליים" לצורך הפלה. זו התיזה שלי. אני טוען ש"הסעיף הסוציאלי" חייב להימחק, כי מדינת ישראל עומדת בפני מצב של הצטמקות העלייה שבקושי מכסה על הירידה. במצב זה איננו יכולים להרשות לעצמנו הפלות מטעמים כלכליים-סוציאליים.

חייקה גרוסמן (המערך):
חבר-הכנסת בדיאן, בכל ישיבות הוועדה ובכל מקום אחר אתה טוען שכל מי שמקבלים עזרה סוציאלית מרמים את המדינה.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
לא, בפירוש לא.

חייקה גרוסמן (המערך):
אני יכולה לצטט אותך. אתה אומר שאין לפתור בעיה של משפחה — — —

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
את מוכיחה לי שלא פעם אחת אני מדבר בוועדה לאזניים אטומות. אבל היית שהזכרת זאת אניד מה אני אומר בוועדה. אסביר את התיאוריה של הסלקטיביות מול התיאוריה של האוניברסאליות.

זאב כץ (המערך):
מדוע אינך מוחה על כך שאף שר אחד אינו מוצא לנכון לבוא ולשמע את דבריך?

שולמית אלוני (התנועה לזכויות האזרח):
אתה מציע להלאים את גוף האשה?

היידר מ. ל. מרון:
אני חושב שהיה מספר גדול של קריאות-ביניים. אין זו חקירת שתי-זעור של הגוים.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
אשה פנויה או אשה חולה או אשה שלידת ילד עלולה לגרום לה נזק בריאותי כלשהו רשאית להודק לעזרת המדינה כדי לבצע הפלה. אך מאידך גיסא אני גורס ש"אשה נשואה בריאה, הנדחפת להפלה רק משום מצוקה כלכלית ורק משום שהאמצעים הכספיים הדלים העומים דים לרשותה היא אפנה יכולה לגדל ילד כראוי, וקוקה לעזרה מלאה של הממשלה עד כדי כיסוי כל הצרכים של כל ילד שתלד מעבר לילדים שכבר ילדה. הוצאה כזאת זולה מקליטת עולה נוסף, שהשתלבותו בחיי המדינה לא אחת מוטלת בספק.

חברת-הכנסת גרוסמן, לידעתך ולהשכלתך, מה שאני טוען בתחום הרווחה, זה למעלה משנתיים שאני חבר בוועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ולא אחת לאוניים אטומות, הוא שאנו ממשיכים באותו עקרון של אוניברסאליות ברווחה שהמערך הנהיג במשך קרוב לשלושים שנה, ואשר על-פיו כל נכה חייב לקבל קיצבה, עני כע"ש; כל משפחה חייבת לקבל תוספת ילדים, ענייה כעשירה; כל משפחה חייבת לקבל חינוך חנם; כל משפחה חייבת לקבל סובסידיה בבריאות; והתיזה שלי, כ"דוע לך היטב, ואני מטער מאד שאלו בהיסח-הדעת, כנראה שלא בכוונה, לא פירשת את התיזה שלי נכון —

חייקה גרוסמן (המערך):
פירשתי אותה נכון.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
התיזה שלי היא: המדינה איננה יכולה להמשיך לתת קיצבאות בשטח הבריאות, בשטח החינוך, בשטח הסובסידיות הכלכליות לכל אחד אלא רק לזקוקים, ולכן למרילדים ילדים בריאים ורבים.

ואנו, אנשי אשכנז, שנשוחינו יולדות בדרך-כלל רק שניים-שלושה ילדים, אנו באים ללמד את המשפחות ברוכות-הילדים, שעל-פי המסורת והמקובל אצלן מולידות — כמו בתרבות אחרת — ילדים רבים, אנו באים ללמד אותן סדר חיים אחר, מדוע אנו חייבים ללמד אותן לעצמם את הילודה ולהסביר להן: רק אם תולידו ילדים מעטים ירווח לכם, רק אז תהיו תרבותיים, רק אז תהיו אירופיים יותר? מדוע איננו יכולים להבטיח לשכבות אלה גם תרבות, גם חינוך, גם עזרה ובעת וביעונה אחת גם ילדים רבים? מדוע כל עובד סוציאלי חייב באופן אוטומטי להנחות משפחה כזאת להקטין את מספר הילדים? אני מתקומם נגד זה לא מבחינה דתית אלא מבחינה דמוגרפית.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
מי הם "אנחנו" ו"הם"?

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
"אנחנו" — מי שרגילים זה דורי דורות להוליד ילדים מעטים והמדינה אינה מדרבנת אותנו — — —

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
אינו פילוסופיה היא זאת?

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
יש לי כבוד דרך-ארץ רב בפני המשפחות הרוצות להביא לעולם ילדים רבים, ואינני חייב ללמד אותן שהתרבות שלי, שבה נהוג ללדת שני ילדים או שלושה לכל היותר, היא התרבות הנכונה. אבל מאידך גיסא אני חייב לעזור להן לגדל את ילדיהן.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך):
מי זה "אנחנו" ו"הם"? אין אשכנזים, כולם שווים.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
הסברתי לך. אל תעשי מזה עניין עדתי.

יצחק יצחקי (הליכוד):
חברת-הכנסת בדיאן, אני מבקש להעיר לך הערה. אני יודע שאתה מאמין במה שאתה אומר, אני רק מבקש ממך להתייחס לדבר אחד: כמה ילדים אתה מכיר במדינה הזאת שאינם מטופלים והם זרוקים בתוך משפחות רבות? אני מבקש ממך להתייחס לנושא זה.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד):
אתייחס לזה ואומר: ילדים רבים מאוד סובלים ואין להם טיפול מספיק. מדוע? כי התיאוריה של המערך היא תה שמדינת-סעד היא מדינה שצריכה לתת לכולם, גם למי שצריכים וגם למי שאינם צריכים. ומשום שהמדינה צריכה לתת לכולם אין היא יכולה לתת לכולם מהעוגה הדלה.

זאב כץ (המערך):
רק לעשירים.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

ואב כין (המערך) :
יש אמצעי מניעה.

לכן, חברת-הכנסת גרוסמן, אני בעד זה שהיא תתן רק לזקוקים ולנצרכים. ואם הקיצבאות שיינתנו למשפחות ברוכות-ילדים לא תהיינה רק קיצבאות של ילדים על-פי המדגם הארצי אלא קיצבאות ביד רחבה, או לא יהיה צורך לשנות את תרבותן עתקת-הימים וללמד אותן להקטין את הילודה.

היו"ר מ. ל. מרון :

חברת-הכנסת בדיאן, אני מבקש ממך לסיים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

אני רוצה לשאול אותך על המשפחה הקטנה שלך, המתוכננת.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אמרתי, הודיתי בה, אשתי — — —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

עוד לא שאלתי. השאלה היא כזאת : אתה עצמך אמרת שאתה ואנשים דומים לך תומכים ברעיון המשפחה המתוכננת אשר יש בה מעט ילדים.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

לא אמרתי זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

עובדה שאתה מקיים זאת.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אבל לא אמרתי זאת.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

השאלה שאני שואל היא האם גם לאחרים מותר לתכנן משפחה כזאת על-פי רצונם בלבד.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

מייד אענה לך. אני קובע שרוב ה"תיכונים" האלה אינם תכונים על-פי רצון אלא הם תכונים על-פי שני מומנטים : האחד הוא העצה לא טובה, והשני — דחף הנובע ממצוקה כלכלית.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מי נתן לך את העצה לקיים משפחה קטנה ?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך) :

אתה דיברת על אשכנזים.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו, לשווא את רוצה לגרור אותי לויכוח עדתי. הבאתי עובדות. מה הן העובדות ? העובדות הן שחלק אחד של העם היהודי היה רגיל זה דורי דורות, בגלל הסביבה שהוא חי בה, להוליד ילדים מעטים, וחלק שני של העם היהודי היה רגיל להוליד ילדים רבים יותר. עכשיו בא החלק הזה שאני נמנה עמו — ושואשתי אולי משום החינוך שקיבלה וכו' וכו', לא משום סיבות כלכליות. לא רצתה יותר ילדים, ואומר : משום שאני נהגתי כך אז גם אתם, שאתם משוכנעים שאתם צריכים להמשיך במסורת ולהוליד הרבה ילדים, אתם חייבים להיות כמוני, אתם חייבים להוריד את הילודה, ולא — התיז עניים, — — —

אני מסיים ואומר : אילו הברירה היתה רק מצוקה וילדים רבים או פחות מצוקה וילדים מעטים, הייתי מש"נה את דעתי. אבל אני רוצה שהמדינה תשנה את דעתה וילדים רבים ילכו בתמיכה נאותה על חשבון אי-תמיכה בילד הראשון והשני ועל חשבון קיצבאות אחרות של מי שאינם זקוקים לכך. ואז גם אשתי וגם נשים אחרות מהחוג שלי ילמדו שבשביל מדינת ישראל טוב לעשות הרבה ילדים ולא ללמד אחרים לעשות מעט ילדים.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

מה מפריע לך על-פי החוק הקיים לעשות הרבה ילדים ?

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת ורהפטיג, ואחריו — לחברת-הכנסת אמיר.

ואב כין (המערך) :

חברת-הכנסת בדיאן, אני מקווה שכל נאומך ישודר בטלוויזיה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :

מוסוליני של מדינת ישראל.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

אני מוסוליני ? ומה אתה ?

היו"ר מ. ל. מרון :

חברת-הכנסת בדיאן, אתה גמרת את נאומך. אני מב"קש ממך שלא להפריע.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

חברת-הכנסת אבנרי קרא לי "מוסוליני".

היו"ר מ. ל. מרון :

אני מבקש ממך שלא להגיב על זה עכשיו.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :

סוף כל סוף קיבלת מחמאה.

אליקים (גוסטב) בדיאן (הליכוד) :

הוא מתראה עם אנשי אש"פ וקורא לי "מוסוליני". תתבייש לך.

מרדכי וירשובסקי (התנעה לשינוי ויומה) :

אף אחד לא קורא לך מוסוליני.

היו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת ורהפטיג.

זרח ורהפטיג (חזית דתית לאומית) :

ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, לחוק ההפלות יש הרבה אספקטים — יש אספקט דתי, אספקט מוסרי, אספקט דתי-מוסרי, אספקט בריאותי, אספקט חברתי.

אין לנו בכל העולם חוק הפלות המתיר כל כך הרבה. אין בחוק שלנו לא הסכמת הבעל, לא הגבלת זמן. בכל מקום בעולם יש הגבלת זמן, כגון של עשרת השבועות הראשונים ולא יותר, ואילו אצלנו בלי שום הגבלה. אז לנו גם על חשבון המדינה — ובצרפת נתקבל חוק המתיר הפלות, אבל לא על חשבון המדינה, אלא על חשבון הפ"ר. ובארצות-הברית, בכל שלהת תירו הפלות, הרי כעשרים וכמה מדינות לא נעשה הדבר על חשבון המדינה אלא על חשבון הפרט. המדינה לא צריכה לעזור להפיל. היא צריכה להתיר, אבל לא לעזור. חוק ההפלות שלנו הוא ליבראלי ביותר.

ולאספקט הפסיכולוגי: רבותי, זה לא רק העניין שמתירים את ההפלות. השאלה היא בכל הדין המת-קיים מסביב לזה. בכל הלהת שיש מסביב לזה. מה זאת אומרת שאשה צעירה צריכה להחליט אם להפיל את הי-לד או לא? היא עומדת בפני דילמה קשה מאד, בפני דילמה שהיא צריכה להכריע, דילמה שאחם הטלחם עליה. ההכרעה עליה בלבד, היא לא צריכה אפילו להיועץ בבעלה. היא צריכה להחליט בעצמה מה לעשות: האם לקבל את האושר שהילד נותן? האם להשתעשע עם התי-נוק שהיא תלד? או אולי לדאוג יותר לנוחות שלה, כי קשה לה, יש לה כבר ילד? והיא צריכה להכריע, ותוך כדי ההכרעה הזאת יש ערך רב לפעמים לגישת החברה — מה אומרת החברה, מה אומרים החברים שלה, מה אומרות החברות שלה, איך זה יספיע עליהם. וכאשר היא עוקבת אחרי דיונים כאלה בכנסת ומדברים בלהט רב כל כך על הזכות להפיל ועל הצורך להפיל, איך זה משפיע עליה? איך זה משפיע עליה אם נציגי העם, חכמי העם, מייצעים לה: "מדוע לא"? זה שהיא אחר כך תתחרט, זה עניין אחר. אבל ההשפעה היא של זילול בעניין הי-לדה, זילול בצורך לחוק את העם.

יש באים ואומרים: היא בעלת הגוף שלה; איך אנחנו מתערבים בזה? אולי לא אזכיר שמות, אבל בא-חת המדינות היה פעם דו-שיח בין חבר ממשלה לראש הממשלה. ראש הממשלה היתה אשה ובוויכוח על נושא ההפלות אמרה: מה אתה רוצה, להיות בעל-בית על הגוף שלי? אמר אותה ש: גברתי ראש הממשלה — והיו אז מלחמות לאותה מדינה, שלחו חיילים חיילות לחזית — את רוצה להיות בעלת-בית על צעירים וצעיר-רות ולשלוח אותם לחזית, ואת לא רוצה שהעם יוכל לק-בוע ולהטיל חובת משהו גם על אשה? אם אפשר לדרוש מכל העם אפשר לדרוש גם מחלק מהעם.

ואני עובר לאספקט השלישי, האספקט הפארלאמנ-טארי. ראשית-ככול החוק לא נתקבל ברוב גדול כל כך, הוא נתקבל ברוב מצומצם. נוצלה אז העובדה שהמפד"ל לא היתה בקואליציה ואפשר היה לשחק. באים וטוענים: אתם רוצים לאכוף על מצפונם של חברי הכנסת שיצביעו כפי שאחם רוצים. האם זו באמת שאלה של מצפון אינ-דיבידואלי, או שזה עניין של מצפון קולקטיבי? ורבותי, כאשר מדברים על מצפון קולקטיבי, מדובר במדיניות. כן, זה לא מצפון. מעניין, לפני כמה שבועות התקיימה הצבעה והצביעו גם חברי המערך. איגני יודע כמה חברי כנסת יש במערך, אבל נניח — כ־40. האם ייתכן שמכל חברי המערך אין מישהו החושב אחרת וכולם בדעה א-חת? ואיפה המצפון שבמערך? האם זה עניין של מצ-פון אינדיבידואלי או קולקטיבי, מפני שהמלגה בעד זה? ואם נמצא כבר אחד מחברי המערך שהוא רב ממש-

לא אדבר על כל האספקטים הללו. דיברתי כבר כמה פעמים על חוק ההפלות, השתתפתי בוויכוחים ובדיונים בכנסת, ולא על האספקטים הללו אדבר. היום אני רוצה לדבר על שלושה אספקטים נוספים, והם האספקט הלאו-מי, האספקט הפסיכולוגי והאספקט הפארלאמנטארי.

אתחיל באספקט הלאומי. המדרשים מספרים לנו שבזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים. בימים צדומים, כשישראל היו נתונים לעול השיעבוד במצרים ששם העביז אותם במך גורו עליהם גזרות גדולות — "כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו" — האנשים, הגברים, התייאו ואמרו: למה לנו ילדים, איך נוכל לגדל אותם? האויב יבוא ויהרוג גם אותם. מה לנו ילדים? ולא רצו להוליד ילדים. באו הנשים לבעליהן ואמרו: אתם גרועים מפרעה. פרעה גור על הזכרים, ואתם גורים על הזכרים ועל הנקבות. עמדו הנשים על שלהן ושידלו את בעליהן והולידו ילדים, והצילו את עם ישראל. וכשבא משה רבנו לגאול אותם היה את מי לגאול. משום כך אומרים המד-רים: בזכות נשים צדקניות נגאלו ישראל ממצרים.

היו לנו בהיסטוריה הרבה תקופות כאלה, לצערנו הרב. ההיסטוריה של עם ישראל רוויה הרבה צרות, יי-סורים ורדיפות. בגזירות מסעי-הצלב, בגזירות של כל אותן ערים במרכז-אירופה שהלכו לאיבוד, השמידו רב-בות רבות של ילדים יהודים. אחרי הגזירות האלה באו חכמי ישראל וחשבו ותיכננו מה לעשות כדי להציל את עם ישראל, כדי להרבות את הילודה. הם הוציאו תקנות שונות, רבות, אפילו להתיר ישוואיבוסר, לפתור בעיות של עגונות וכו', ובלבד להציל את עם ישראל, שילדו ילדים.

היתה גזירת ת"ח, אלפים רבים של ילדים יהודים נספו על-ידי גיבור האומה האוקראינית חמלניצקי וחי-בריו. ושוב היתה התכנסות. בוועד-ארבע-הארצות הת-כנסו חכמי ישראל וחשבו מה לעשות לעם, איך להציל אותו ממלחה, חס-רוחלילה, ותיקנו תקנות ועשו תיקונים ועשו גזירות איך להרבות ילודה כדי להציל את עם יש-ראלי. כך היתה דעתם של חכמי ישראל. ובדורנו, רק לפני דור אחד, עבר עם ישראל את השואה הגדולה שבהי-סטוריה שלו ומיליון עד מיליון-וחצי ילדים יהודיים נס-פו ושוב היתה סכנה לקיומו והמשכיותו של עם ישראל. רק דור אחד לפנינו, ומה עושים חכמי ישראל כיום, נצי-גי העם? חכמי העם מה עושים? דנים ברצינות רבה ובלהט רב איך להפיל ילדים — חוק ההפלות, איך להתיר גנות — חוק הגנות וכו'. "משיב חכמים אחר", ואולי הם בכלל לא חכמים. השפעת ההפלות על הילודה גדולה. קראתי ואני מכיר את חוקי ההפלות כמעט בכל העולם כולו. בכל מקום שמתירים הפלות יש לכך השפעה ישירה על הילודה. כלומר יותר הפלות — פחות ילודה. להפלות השפעה גדולה ביותר על הילודה. גם במדינת ישראל קבעה ועדת-בקי, לפני 17 שנה, לאחר ששמעה את כל המומחים: כשמתירים יותר הפלות יש פחות ילודה. והרי בשבילנו בנפשנו הוא. והלא כתוב: "פרו ורבו ומלאו את הארץ". הבעיה העיקרית היא "ומלאו את הארץ" ואיך אפשר למלא אם אין במה? הבעיה הראשונה היא למלא את הארץ, זו בעיה לאומית.

חוק ההפלות שלנו, רבותי, הוא ליבראלי ואפילו ליבראלי ביותר. היום מצאה ספרית הכנסת לנכון להניח על שולחן הכנסת סקירה של חוקי הפלות בהרבה ארצות. השוו את חוק ההפלות שלנו עם חוקי הפלות אחרים.

משוכנעת שילד נוסף במשפחה יטיל הגבלות נוספות על הבית, יגביל את הילדים הנמצאים כבר במשפחה ואשר אין להם מקום לשכון בו לבטח ולהכין את שיעוריהם.

ואת זאת אני בא לדרוש מחברי הכנסת: כל תתנו יד לחוק אנטי-סוציאלי ממדרגה ראשונה. עוד לא ראינו תי חוק אנטי-סוציאלי כמו החוק הזה אשר הממשלה ב"א, בדרכים עקלקלות, להעבירו בכנסת, להכריח את חברי הכנסת להצביע בעדו, כי אם לא כן תיפול הממשלה. אני הייתי רוצה שתוק הפללות יפול יחד עם הממשלה, מפני שהממשלה היא אסון למדינת ישראל.

משה שמיר (התחיה-בנאי"י):
זה נכון.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אנו חיים בתקופה קריטית, במשך שנתיים וחצי שנה לא ראינו נקודת אור אחת צצה בשמי מדינת ישראל.

משה שמיר (התחיה-בנאי"י):
אתם עורתם לעשות את החושך.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
חברי הכנסת שמיר, אתה ידע שאני לא רוצה להת-
ווכח אתך.

משה שמיר (התחיה-בנאי"י):
ואת עובדה, בעד האסונות הגדולים ביותר הצבעתם יחד עם ממשלה זו.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אילו הייתי מדבר עכשיו על חוזה השלום הייתי אומר לך כמה דברים. אבל אני מדבר על "חוזה השלום" עם נשות ישראל, וזה הדבר החשוב ביותר. אל-נא נתווכח בינינו. גם אתה הגעת למסקנה שאת החוק הזה צריך להפיל. אני נותן לך היום יד להפיל יחד אתו גם את הממשלה, כי ממשלה זו הינה אסון לעתיד מדינת ישראל בכל התחומים.

משה דיין:
על מה דנים?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
למה גרמנו, בעצם? גרמנו ליצירת גורמות חברתיות אחרות מאלה שהיינו רגילים להן עד היום. אנו קוראים לנשים לשקר ולרמות את הוועדות העשיות לשיבת ולדון על גורלן. לזה אנו מחונכים, שאשה תשקר ותרמה את הוועדה במקום שאנו נאמר לאותה אשה: אם את מרגישה שעליך להשתחרר מהולד הבלתי-רצוי, הרי המדינה, המוסדות הממלכתיים, יסייעו בידיך.

פנח גרופר (הליכוד):
למה אתה מתאמץ כל כך?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
לכן אני אומר: רבותי חברי הכנסת, צריך להסיר מעצמנו את המועקה הנפשית הכבדה שחדרה לתוך החברת רה הישראלית עם הצעת החוק הזאת. אני לא בדעה שצריך למחוק את פסקה (5) אלא יש לקבוע ועדות רפואיות שבהן ישתתף רופא, שישב בהן עובד סוציאלי, ואני אפילו מעו לומר שישב בהן גם נציג השלטון המקומי שהוא מקבל באופן טבעי את תגובת התושבים בכל מקום.

פחת רבנים חשובה — הכרתי את אביו, הוא עבד במחיצתי שנים וכיבדתי אותו מאוד — שהתפרץ מהמעגל הזה הרי התפרץ ונמנע. לא היה לו האומץ להצביע בעד התיקון. ואם מדובר במצפון קולקטיבי, האם הבעיה היא פיסקה זו? הבעיה פה, רבותי — שכחתם את העניין — הפלת הממשלה. האם העמדתם את העניין הזה להצבעה חפזית של כל חברי-כנסת? לא, לא העמדתם את זה כך. אם יש מצפון אופוזיציוני יכול להיות מצפון קואליציוני. זה מול זה.

רבנות, אפילו אם נמחק סעיף זה עדיין נשאר מרחב גדול מאוד. כאשר יש צורך ויש הכרח תוכל האשה להפיל, והלוואי ולא תעשה זאת אם אין בזה הכרח. את פיסקה (5), הפורצת פירצה רחבה, הפורצת את כל העניינים של איסור הפלות, יש למחוק.

היורג מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחברי-הכנסת אמיר, ואחריו — לחברי הכנסת יצחקי.

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אדוני היושב-ראש, עמיתי חברי הכנסת, האמת היא שרצייתי להחריש בדיון הזה בנושא הפללות — — — (קריאה: אולי באמת תעשה זאת?)

— — — אבל המעשה המחריד שנעשה אמש בישיבת הממשלה קרא למצפוני להשמיע זעקה כנגד הנסיון לחייב אנשים ישרים לשנות את אשר עם מצפונם ולתת יד לחוק שאין לו תקומה במציאותנו האכזרית במדינת ישראל.

אולי קל לדבר ברמה, בכנסת, על נשים החיות במציאות שאין לתאר אותה במלים, במציאות של מלחמת קיום. קל לבוא ולדבר על תרבות, קל לבוא ולהטיף מוסר.

שמעתי את דבריו הבוטים, ללא טעם, של חברי-הכנסת בדיאן. הוא מדבר על שני עמים, על העם היהודי, שהוא צריך לסייע לו, לעזור לו; הוא מדבר על תרבות. אינו תרבות יפה יותר? זו שנבנתה ונשמרה בתוך חדרי חדרים, במסורת יהודית נאמנה, או תרבות אירופית של הנכר? על זה מדברים?

חברי הכנסת, החוק הזה הולך להיוולד דומה לאותו ילד שיוולד לאשה שאינה חפצה בו, ולכן גם העם ברובו המכריע דוחה את הצעת החוק הזאת. ואני רוצה לדבר כאן על דווקא כחבר כנסת אלא כראש עיר, אחת משלוש ערי-הפיתוח הנונות חברה לתפארת, חברה בראש בנפשה ובגופה. אבל קיימת בהן בעיה של קליטה בארץ חדשה, בארץ שבה מנהגים שונים, מסורת שונה. לא אחת אני עומד בפני אשה המבקשת ממני עזרה, וזעקת ובוכה שאין היא רוצה בוולד המתפתח ברחמה, אך אין יד, כראש עיר, משגת להושיט לה עזרה, איני יכול לסייע בידי האשה המבקשת רחמים, שאינה רוצה מסיבות שונות באותו וולד.

אנו הולכים היום לפגוע בראשו-בראשונה באותה שכבה חברתית במדינת ישראל שאין ידה משגת כספים לבצע הפלה בלתי-חוקית תמורת סכומים גבוהים ביותר. במי אנו באים לפגוע? לא באשה שיש לה ממון רב, החיה ברוחה; לא באשה המשתכרת יפה מעבודתה; אנו הולכים לפגוע באותה אשה גלמודה שאינה יכולה להשיג את מאות או אלפי לירות כדי לבצע הפלה מכיוון שהיא

עם כל הכבוד שאני רוחש לחבר-הכנסת ורהפטיג ולחברי מסיעת אגודת ישראל אני רוצה לומר לכבוד חבר-הכנסת ורהפטיג: אם אתה חושב שההפלות תי- פסקנה עם ביטול פסקה (5), יש לך טעות גדולה מאוד.

ורח ורהפטיג (חזית דתית לאומית):
לא תיפסקנה, אבל תהיינה מעטות יותר.

יצחק יצחקי (הליכוד):
לא אתווכח עם כבודו. הפעם אסתפק בשתיקה רח- עמת; על-פי הפסוק: "והמשכיל בעת ההיא יידום".

היו"ר מ. ל. מרון:
רשות הדיבור לחבר-הכנסת אסעד, ואחריו — לחבר- הכנסת עטשי.

זאב כין (המערך):
סגן היושב-ראש, אין שר במליאה.

היו"ר מ. ל. מרון:
סגן היושב-ראש ער לכך.

זאב כין (המערך):
אין זה לכבוד הכנסת.

היו"ר מ. ל. מרון:
שמעתי, אנחנו דואגים שהשר יגיע.

תמר אשל (המערך):
זה לוקח הרבה זמן.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):
אדוני היושב-ראש, איפה השרים, איפה הממשלה?

שמואל מולידאנו (התנועה לשינוי ויזמה):
איפה הם, באמת?

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):
אני מציע להפסיק את ישיבת הכנסת לחמש דקות עד שיגיע השר.

היו"ר מ. ל. מרון:
אינני מקבל את ההצעה.

מרדכי אלגרבלי (התנועה הדמוקרטית):
אנחנו רוצים לשכנע את הממשלה.
(חבר-הכנסת ז. כץ קורא קריאת-ביניים)

היו"ר מ. ל. מרון:
טוב, אחרי ההפסקה הקלה נאפשר לחבר-הכנסת אסעד, העומד כאן מוכן על הדוכן, לומר את דבריו.

פסח גרופר (הליכוד):
מותר לשאול שאלה?

היו"ר מ. ל. מרון:
לא, אי-אפשר.

פסח גרופר (הליכוד):
האם לפי התקנון אפשר להחליף שר בחבר הכנסת?

היו"ר מ. ל. מרון:
השאלה אינה רצינית. לכן לא תקבל תשובה.

הוא החומה הראשונה, הוא "הכותל המערבי" של התר- שבים.

אם נשכיל בעוד מועד ונצליח לשכנע אותם יפי-ה- נפש המעטים שבתוך המפלגה הליבראלית — ולא כפי שניסה חבר-הכנסת בדיאן לתאר את המפלגה הליברא- לית — אני קורא להם דקה לפני השעה ה-12: הצביעו לפי צו מצפונכם, כי רק הוא ילווה אתכם הן ברגעים הק- שים והן ברגעים הטובים יותר.

זאב כין (המערך):
כבוד היושב-ראש, יש לי הצעה לסדר.

היו"ר מ. ל. מרון:
בבקשה.

זאב כין (המערך):
לפני חצי-שעה הפנינו את תשומת-לבו של היושב- ראש לכך שאין במליאה שום שר שישמע את טענות ה- מתווכחים על הצעת החוק שהממשלה הביאה. הממשלה הביאה חוק ואינה שומעת את השגות הדוברים. המצב בלתי-נסבל. אני חוזר ומבקש להפסיק את הישיבה עד שנציג הממשלה יהיה נוכח.

היו"ר מ. ל. מרון:
השר נסים היה ויצא. נדאג שיחזור, וביתיים יתחיל לדבר חבר-הכנסת יצחקי.

אליהו מזיאל (המערך):
מי אחריו?

היו"ר מ. ל. מרון:
אחריו חבר-הכנסת שפיק אסעד.

יצחק יצחקי (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביטול פסקה (5) בתיקון מס' 12 לחוק העונשין הוא על-פי סעיף 11 לחוק המעבר. זו האמת, וכך היה צריך לומר הנואם הראשון שהופיע כאן היום, בלי "בירבורים", כפי שהתבטא פעם חבר-הכנסת דיין.

שולמית אלוני (תנועה ליזכיות האזרח):
חבר-הכנסת יצחקי, שאלתי בכוונה תחילה את השר ואת היושב-ראש, ונאמר לי שאין דנים פה לא בהבעת אמון בממשלה ולא בהפעלת חוק המעבר או חוק אחר אלא דנים רק בתיקון לחוק הפלילי, בתיקון לחוק העונשין.

פסח גרופר (הליכוד):
את מפרשת את הליכוד?

שולמית אלוני (תנועה ליזכיות האזרח):
לא, שאלתי וקיבלתי תשובה מהליכוד.

היו"ר מ. ל. מרון:
את הדרישה הזו אבקש שלא לקיים במליאת הכנסת. נסת.

יצחק יצחקי (הליכוד):
כמי שהצביע נגד ביטול פסקה (5) הופעתי כאן מעל הדוכן בעת הדיון הקודם ונימקתי והסברתי את הסי- בות להתנגדותי.

יחזקאל פלומין (הליכוד):

לא רק השאלה, גם השואל.

שפיג אסעי (התנועה הדמוקרטית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, כיוון שהדיון הוא דיון סיעתי ומאחר שאין לנו עמדה סיעתית בנושאים כאלה, אנו לא נשתתף בדיון.

שמואל טולידאנו (התנועה הדמוקרטית):

"אנו" או אתה? אתה מתכוון לכל הסיעה?

היוזר מ. ל. מרון:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת עטשי, ואחריו — לחבר-הכנסת לוריניץ. לפי הקצב הזה אנחנו יכולים לסיים את הישיבה לפני שהשר יכנס.

יזראל עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, דאי יתפלאו רבים מדוע אני מדבר היום על ביטול פיסקה (5) בחוק הפה"ל. אני רוצה שיובן מראש — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
לשם חידוש.

יזראל עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מחדש היום. לכן באתי לדבר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
יפה.

יזראל עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

אני מבקש לדבר על שתי סוגיות בחוק ההפלות: א. הממשלה הפכה את ההצבעה בעניין ההפלות מעניין מצפוני לשאלה של אמון בממשלה, ומכיוון שאין לי אמון בממשלה אני מצביע נגד. בנושא זה פועלת הממ"שלה לפי תכתוב של ארבעה חברי כנסת, בניגוד מוחלט לרצון רוב חברי הבית ורוב הציבור בישראל, אקט המ"ש נוגד לעקרונות הדמוקרטיה ושלטון הרוב. במצע הבח"רות של הליכוד לא חרטתם על דגלכם שתתקנו את פיס"קה (5) ולא לשם כך נבחרתם לכנסת. נבחרתם לתקן את המצב הכלכלי, ואותו הרסוכם.

(קריאה: אמת)

נבחרתם דווקא על-ידי מי שיש להם בעיות משפח"תיות וסוציאליות. את האוכלוסיה הזאת אתם מרמים על-ידי חקיקת חוקים ותיקונים כאלה.

מה עשיתם למען עם ישראל, פרט לנושא השלום, שגם אותו אתם מנסים לטרפד על-ידי תימרונים והת"נחלויות שכופים עליכם מאות מספר של אנשים מגוש"אמונים, שתוארו בפי ראש הממשלה כאנשים בעלי נטיות משיחיות? היכן האמינות של הממשלה?

עקיבא נוף (התנועה הדמוקרטית):
מה נושא הדיון?

(חבר-הכנסת ש. טולידאנו קורא קריאת-ביניים)
המשיח אינו נופל.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
הדיון הוא על חברים: בכנסת שביקשו שיאנסו אותם.

יזראל עטשי (התנועה לשינוי ויזמה):

ראוי גם לשים לב למה שאומרים עלינו היום יידיי ישראל הקרים והחיוניים לנו במדינות נאורות.

אני מבקש לדבר גם כאיש הציבור הלא-יהודי הג"דול הנמצא במדינה. חבל שאין כאן חבר אחד מסיעת אגודת ישראל שישמע את מה שאני הולך לומר עכשיו. ניסו להציג כאן תמונה כאילו כל הציבור הלא-יהודי תומך בהצעת החוק של אגודת ישראל. אני מוחה נגד הצגה מסולפת זו של הדברים. במגזר הלא-יהודי יש דעות שונות ויש תהליך של ליברליזאציה וקידמה בת"חומים שונים בחיי ערביי ישראל. יש משפחות מרובות-ילדים שיש להן בעיות סוציאליות ומשפחתיות קשות. ראוי הדבר שמשפחות אלה תוכלנה להחליט בעצמן אם האשה יכולה להמשיך בהריונה או שהיא זקוקה להפלה מטעמים סוציאליים במקרים מסויימים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ממתי — זאני שואל שוב: ממתי — כנסת ישראל, בית הנבחרים של עם ישראל, כופה סוגיות דתיות באופן חוקי על בני דתות אחרות? זה עוד לא קרה בכנסת הזאת. מה שחמור בעיני ובעיני לא יהודים רבים אחרים הוא שהצעת החוק הזאת רוצה להטיל על הציבור הלא-יהודי איסורים והגבלות השאובים מההלכה היהודית ולהחיל אותם גם על ציבור לא יהודי, דבר שלא קרה עדיין במדינת ישראל.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ראוי הדבר שת"כרו שבמדינת ישראל חיים כ-600,000 אזרחים לא-יהו"דים, והכנסת חייבת להתחשב בהם ובבעיותיהם ולא לה"טיל עליהם ולהכתוב להם מגבלות הנובעות מהשקפת"עולם של דת אחרת, אפילו השקפת-עולם זו קרובה בר"חז ובמקורה לחלק מאוכלוסיה זו. מדוע ממשלת ישראל היתה אדישה כלפי אוכלוסיה זו במשך שלושים שנה ולא ישה, ולוא פעם אחת, לדון בנושא ערביי ישראל? וכעת אתם חושבים שצריך להחיל את החוק הזה על כל ערביי ישראל, מוסלמים, נוצרים ודרוזים, האם ממשלתכם מאפ"שרת לתת להם תנאים סוציאליים, משפחתיים ופיסיים בהתאם לגידול הטבעי בקרב אוכלוסיה זו? בושה למ"דינת ישראל ובמיוחד לממשלות ישראל כולן על שחסרים"עתה במגזר הערבי 3,000 חררי לימוד לילדים הערבים. הם לומדים בבקתות, תחת כיפת השמיים. אני מעדיף שלא להביא ילד מאשר להביא ילד ולגדלו בתנאים כ"אלה ולהפכו לנאטי-ישראלי.

משום כך, כישראלי וכדרוזי, אצביע נגד הצעת החוק השרירותית והבלתי-יצודקת הזאת, שהיא תקדים חמור בבית הזה.

זאב ב"ן (המערך):

יש לי הצעה לסדר: אני קובע שלצערי הרב מאמצי היושב-ראש לאתר שר בישראל עלו בתהווי. אני מבקש להפסיק את הדיון. למעשה הממשלה מחרימה דיון בהצ"עת חוק שהיא בעצמה מביאה. לא היה ולא יהיה כדבר הזה. אני מבקש שהיושב-ראש יגן על כבודה של הכנסת. תודה רבה.

אמנון רובינשטיין (התנועה לשינוי ויזמה):
אני לא הצלחתי למצוא שר בממשלה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
שהיושב-ראש יפסיק את הישיבה.

היוזר מ. ל. מרון:

אם אחרי דבריו של הנואם הבא לא יהיה שר נוכח באופן רצוף בישיבת הכנסת — נפסיק את הישיבה. רשות

הדיבור לחבר-הכנסת לורינץ, ואחריו — לחבר-הכנסת מויאל.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :
גברתי הנכבדה, אני מטעה את הציבור ? — אני קורא מספר "מושגייסוד וחוקים" מאת א. בן-שמשי, מבית הספר למשפט ולכלכלה באוניברסיטת תל-אביב, פירסומי הפאקולטה למשפטים של האוניברסיטה העברית.

יוסי שריד (המערך) :

כנגד כל "שמש" כזו אני יכול להביא לך חמישה ירחים.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

אני אומר לכם שכדאי לכם לשמוע. אני מצטט : "כשם שאנחנו נוטים לראות כיום" — — —

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זה שהדתיים שלך התנפלו על יהודי וסירסו אותך אתה לא מספר ? רצחו וסירסו גבר.

היו"ר מ. ל. מרזן :

חברת-הכנסת אלוני, אין זאת דרך מקובלת ללכת ולטייל במליאה ולהרים אצבע בצורה כזו. אני מבקש ממך לשבת.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

הוא אומר דברים לא לעניין, הפוגעים בגוף ובנפש.

יגאל כהן (הליכוד) :

סגנון של שוק.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

לך תבקר בבתי-החולים. אתה מחפה על מעשים של פשע.

יוסי שריד (המערך) :

חברת-הכנסת יגאל כהן, האם אף אחת מבנות משר פחתך לא עשתה הפלה ?

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

ובכן, חברת-הכנסת שולמית אלוני, קצת השכלה, חברת-הכנסת יגאל כהן, אל תעזור לי, בבקשה, אל תענה.

אני מצטט : "כשם שאנחנו נוטים לראות כיום בשימוש באמצעים למניעת ההריון סימן של תרבות לעומת ההרגל להביא ילדים לעולם בלא חשבון", — — —

(קריאות)

רבותי, קצת תרבות, בכלי-זאת. חברת-הכנסת יוסי שריד, לא יזיק גם לך.

יוסי שריד (המערך) :

תסלח לי, ברגע שאתה מדבר אין לזה שום קשר לתרבות. אני יכול להביא לך חמישה ציטוטים-שכנגד מאוניברסיטת תל-אביב, באר-שבע וחיפה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

אני סולח לך פעמיים. האם קשה לך להקשיב לציטוט עובדתי ? אנא תקשיב לנואם כפי שאנחנו מקשיבים לך. העלה לבמה, תביא ציטוטים, תתווכח בצורה תרבותית — ותהיה לך קצת סבלנות לשמוע ציטוט. אני לא זקוק לציטוט, דוק, אלה הן עובדות. כל מי שיוודע קצת היסטוריה מה ועל מה היה המאבק בין יהודים לבין יוונים, בין יהודים למתייוונים, יודע את העובדות האלה.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעוד ימים מספר נדליק נרות של חנוכה. טבעי שנוכרים ב"בימים ההם בזמן הזה". "בימים ההם", אדוני היושב-ראש, אנחנו היהודים, "וכינו" לכינוי של בארבראים מפי היוונים וה"מתייוונים. אחת הסיבות לכך היתה שסירבנו להשמיד תינוקות, ילדים וזקנים שאכלו חינם והכבידו על המש"פחה, שהיום קוראים לה משפחה במצוקה. אבל הודות לעקשנות היהודית, הודות לכך שידענו שתורתנו היא תורת חיים ולא ויתרנו, וכינו לכך שהשפענו על כל העו"לם שיקבל את המוסר היהודי. נרמז לי שאין חולק היום על כך שמי שישמיד, יהרוג תינוק, ילד חלש או זקן מפני שחבל להאכילו הוא הוא הבארבראי, ואנחנו ע"מ המוסר ; כך אין לי ספק שלא נודקק עוד לאלפיים שנה אלא בזמן הקרוב ביותר נצליח, כמו שהצלחנו בימים ההם, שהמוסר היהודי יתקבל על העולם כולו. ומי שרואים היום בהשמדת עוברים עניין מצפוני, מוסרי, ייווכחו לדעת עד כמה שהם טועים, עד כמה שהם בארבראיים. והמוסר היהודי שניצח בימים ההם ינצח במהרה בימינו גם בזמן הזה.

מי שירצה לקרוא עוד על העובדה ההיסטורית הזאת, והיום קשה, אולי, להאמין שפעם, לפני אלף וחמש מאות אלפיים שנה, פשוט רצחו, הרגו ילדים קטנים כדי לחסוך באוכל, יכול לקרוא — — —

תמר אשל (המערך) :

אני עדיין ממתינה לשמוע את ההשוואה.

שושנה ארכליי-אלמלזינו (המערך) :

איזו השוואה היא זאת ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

זה דבר שפל ביותר, מה שהשמעת עכשיו.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

מה כאן לא מובן, מה התיסכול שלכם או חוסר ההשכלה שלכם, מה הבעיה שלכם ?

תמר אשל (המערך) :

הרמזים שקופים מדי ואין להם הצדקה.

יחזקאל זכאי (המערך) :

אמנם עוד מעט חנוכה, אבל איזה קשר יש לזה ולדברך ?

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

אתה יכול גם לדבר על השלג דאשתקד.

תמר אשל (המערך) :

אל תלך סחור סחור.

שלמה לורינץ (אגודת ישראל) :

אני יכול רק להשתומם על כך שלא שומעים או שלא מבינים דברים כל כך פשוטים, דברים עובדתיים. איזה סחור סחור ? קואב לך ? אני משתתף בצערך.

תמר אשל (המערך) :

אתה מטעה את הציבור בהשוואות מסוג זה, שאין להן כל שחר.

חוכרת ח', ישיבה ר"פ
— חוק העונשין (תיקון מס' 12) —

של חילול השם, שעם ישראל בארצו ירשה להשמד ילדים מטעמים סוציאליים-כלכליים.

תמר אשל (המערך):

אילו ילדים? על מה אתה מדבר? תיזהר בלשונך.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

תרשי לי שלא להתווכח אתך. לך יש הדעה משלך.

תמר אשל (המערך):

גם לך הדעה שלך. מותר לי לומר שמטעים את הציבור.

חייקה גרוסמן (המערך):

מדוע אתם מסכימים להפלה במקרה שיש חשש לממירות?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

אנו לא מסכימים לשום הפלה, אנו נגד כל הסעיפים.

חייקה גרוסמן (המערך):

מדוע אתם רק נגד פסקה זו?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

הצבענו נגד כל הסעיפים, אבל הלוואי ואהיה בטוח שאת וכולכם תבינו שאסור לגרום להפלה אלא אם זה למען פיקוח-נפש. אבל אנו יודעים שאי-אפשר להשיג את הכול והיות שהפיסקה הזאת יש בה משום חילול השם — הריגת עוברים מטעמים כלכליים — לכן בהסכם הקואליציוני הכנסנו לפחות את הסעיף הזה. מי שירצה להביא — מבין מי שמתוסכל, גברתי, וסובל מתסביך ההת-ייוונות, לא יועיל לו שום הסבר בעולם. תרשו לי עוד כמה הערות ובוה אסיים.

זאב כ"ץ (המערך):

כמה זמן יש לסיעה שלך בדיון הזה?

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

אתה לא שר ואין לך זמן בלתי-מוגבל.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

לצערכם יש לי זמן. קיבלתי על חשבון מישהו זמן.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

על חשבון מי?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

על חשבון הליכוד.

שושנה ארבל-אלמוזלינו (המערך):

מה תעשה — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

את סגן היושב-ראש, ממתי סגן היושב-ראש מעיר ליושב-ראש מה לעשות?

עכשיו, רבותי, כמה הערות קצרות. אני מבקש מכם דבר אחד, תתרגלו להקשיב, אני לא מתקיף שום איש, תשמעו כמה הערות שאני רוצה להגיד למען ההיסטוריה ולמען הפרוטוקול.

השמיעו כאן דבר נורא, מושג המטיל אימים בזמן האחרון, להמושג הזה הוא 'מועצת גדולי התורה עליך יש ראל או עליך כנסת ישראל'.

יחזקאל זכאי (המערך):
למה אתה מתאמץ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

אני רק מצטט מהמקורות שלכם כדי שתסמכו עליהם. אני ממשיך.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):
אפשר לשאול שאלה?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

לא. לאחר שאסיים את הציטוט.

— — — "כך ציינו סופרים הלניסטיים כסימן מובהק לבאבראריות של היהודים, שאינם נוהגים להשמיד את ילדיהם המיותרים. ואולם בנדון זה ניצח בעולם המוסר היהודי, כלומר ההשקפה על קדושת החיים, כל החיים, גם של פעוטות וזקנים, את המוסר היווני."

אני מרשה לי להוסיף בהקשר זה שכמו שלפני אלפי שנה לא הבינו שהשמדת ילדים היא הריגה, היא רצח, כך היום לא מבינים שהשמדת עוברים היא הריגה, היא רצח.

תמר אשל (המערך):

זה לא נכון.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

אנו מבינים היום שמי שכינו אותנו "בלתי-מתקדמים" ו"בארבארים" לפני אלפי שנה הם הם היו הבלתי-מתקדמים והבארבארים. כן אני מקווה ובטוח שלא בעוד אלפי שנה אלא בעוד עשרים-שלושים שנה יבינו וידו לנו, לאגודת ישראל ולמועצת גדולי התורה, ויגידו: תור דה לכם שאתם נתחתם תרבות ומוסר לעם ישראל, ועלי ידי עם ישראל לכל העולם בולו.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

אפשר לשאול אותך עכשיו שאלה?

חברי-הכנסת לוריניץ, מטעמים סביבתיים מותר להרוג

עוברים?

שמואל טולידאנו (התנועה לשינוי יוזמה):

שאלה מצויינת. מדוע הסכמתם לזה?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

תרשה לי לתת את התשובה. אנו נגד פסקה (1), פסקה (2), פסקה (3) ופסקה (4) בחוק ההפלות, כמו שאנו נגד כמה וכמה חוקים שהם עבירה על חוקי התורה הנצחיים. אבל אנו חיים במציאות מסויימת ואני יודע שאני לא יכול לכפות את דעתי עליך ולא על רוב חברי הכנסת.

תמר אשל (המערך):

מה אתה עושה היום אם אתה לא כופה במסגרת משעמעת קואליציונית דבר שהוא מצפוני? מה אתה עושה היום?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל):

אני רוצה שתקשיבי ותתנהגי קצת בצורה תרבותית. האם זה לבקש יותר מדי ממך, גברתי נכבדה?

או אנו רוצים למחוק לפחות אותה פסקה שיש בה, נוסף על הפרת האיסור של הריגת עוברים, גם עניין

בעד החוק הזה — בעוד שבקשר להלכה אין אף לאחד
ספקות מה היא אומרת — אז זה מצפון ?

אמננו לין (הליכוד) :

למה אתה פוסל את חברי-הכנסת אבו-רביעה ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

להיפך. חברי-הכנסת לין, אני מותח ביקורת על אותה
סיעה, סיעת המערך, שכפתה הצבעה על האיש הזה שאני
מכבד. כי יש לו אמונה, אמונתו מתנגדת להפלות, והכ-
ריחו אותו להצביע — וזה מצפון ?

(חברי-הכנסת א. לין קורא קריאת-ביניים)

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

אבל אם ראש הממשלה מפעיל את חוקי-המעבר כדי
לענות מידה כנגד מידה, כאשר הם עושים מהדבר משחק
אנטי-ממשלתי, אז זו שלמה של פגיעה במצפון.

אמננו לין (הליכוד) :

אני יוצא להגנתו של חברי-הכנסת אבו-רביעה.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

אתה לא צריך לצאת להגנתו. אני הגנתי עליו.

אמננו לין (הליכוד) :

נבנית שאתה מעריך שהוא צריך להצביע אתך. האם
אתה בטוח שכל מי שיצביעו אתך מההשרות האלה היו
בהתאם לאמונתם צריכים להצביע אתך ? יש משמעת
סיעתית.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

הלא זה בדיוק מה שאמרת. כאשר הופכים עניין
הצבעה לשאלה של אמון או אי-אמון לממשלה, אל יגידו
לנו שזה עניין מצפוני. ראינו את חופש ההצבעה בספ-
סלים אלה של המערך, חברי-הכנסת הלל, ראינו את חו-
פש ההצבעה אצלכם.

שלמה הלל (המערך) :

יתנו חופש הצבעה, ואז נראה — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

חברי-הכנסת הלל, כבר היה מעולם.

(חברי-הכנסת י. כהן קורא קריאת-ביניים)

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :

נבנית שאתה צודק — — —

יהודה מאיר אברמוביץ (אגודת ישראל) :

ארבעה חברים שלך הבטיחו לי שיצביעו נגד — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

ראינו את חופש ההצבעה בספסלים אלה. ראינו את
חברי-הכנסת אבו-רביעה ומנחם הכהן, וראינו את חופש
ההצבעה בספסלים אלה של הקואליציה — — —

מאיר עמית (התנועה לשינוי ויזמה) :

אתה צריך להרוג אותו ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

ואם זה חופש המצפון צודק ראש הממשלה, ואני
משבת את החברים, שקוראים להם "סירובניקים", שתפסו

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
על ממשלת ישראל.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

כאשר איזה שהוא מרכז או הנהלה או מזכירות מח-
ליטים או מחייבים את הסיעה, זה בסדר, זה שיא האח-
ריות.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :

אנחנו יושבים שם, אבל אתה לא יושב במועצת
גדולי התורה. אילו היית יושב — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

אני מבקש שלא להפריע. אבל אם העצה, ההדרכה
וההכוונה באות מצד אנשים שבמשך אלפי שנים אתם,
אבותיכם ואבות-אבותיכם, כולכם ידעתם להעריך אותם,
וגם היום, אם אתם רוצים להודות בכך או לא רוצים להו-
דות בכך, יש רגש דרך-דרך ארץ טבעי, כלפי האנשים האלה ש-
הם משכמם ומעלה. שהם אינם ניתנים לשיטנה, לקנאה ול-
דברים השליליים של חיי יום יום — אם אלה מכוונים את
דרכם של כמה חברי כנסת, ואין להם הכוח להחליט ול-
גזור מה שאתם תעשו, הם רק יכולים להחליט מה שאנו
נעשה, אז כבר רחמנא-ליצלן לא נתת דעתו של עורך
עתון נכבד, ולמען הכבוד לא אוכיר את שמו, אולי רק
ארמון ואומר שזה עמון-ערב, והוא כותב שהמצב בישראל
ראל גרוע מזה שבאיראן. תרפה ובושה לעתון ולעורכו
שיכול לכתוב דבר שכזה.

ועוד הערה. שואלים איך ייתכן שמפלגה קטנה בת
ארבעה חברים מכריעה דברים. החוק הזה והרכה חוקים
אחרים נתקבלו על חדו של קול. החוק הזה הובא בזמנו
על-ידי סמל המצפון, הגברת מרשה פרידמן, חברת הכ-
נסת בזמנה, והחוק נתקבל על חדו של קול.

שושנה ארכלי-אלמולינו (המערך) :

זה לא החוק ההוא, החוק ההוא לא נתקבל.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

החוק ההוא נתקבל על חדו של קול, בזמן של בין-
המשמות, של לא יום ולא לילה, בזמן של ליקוי מאר-
רות, כאשר ממשלת רבין גלקעה למשבר, אז החוק הזה
היה שיא הדמוקרטיה. אז לא שאלו איך ייתכן להנהיג
חוק הפלות שנתקבל על-ידי כמה קולות בלבד. אבל אם
הפעם החוק הזה יתקבל על חדו של קול — ואני מקווה
על-ידי כמה קולות — אז זו כאילו פגיעה בדמוקרטיה.
איזה מוסר הוטטוטי ? מאוד לא מובן. כמה חוקים חשר-
ביום ביותר נתקבלו כאן על-ידי קולות בודדים ? כלום
בכל מפלגה אין מכריעים רק בכמה קולות ? האם זו פגי-
עה בדמוקרטיה ?

מדברים על מצפון. במשך 27 שנים עד שהחוק האר-
מלל הזה נתקבל — ואנו נבטלו, אמ"רצה-השם, בש-
בע הבא — לא התעורר המצפון אף לא אצל אחד. הכול
היה טוב, יפה ומצפוני. אבל כיוון שהחוק, כפי שהזכרת,
נתקבל בזמן של ליקוי מאורות, הרי שמאותו יום אומלל
ואילך נהפך החוק הבלתי-מוסרי הזה כאילו לסמל המצ-
פון, מצפון ? כאשר כל החברים היושבים בספסלים הא-
לה של המערך מצביעים יחד, כאילו באמת יש פה איזו
מחשבה קולקטיבית, גם אותם חברים שבזמנם הצביעו
נגד החוק ? זה מצפון ? כאשר כופים על השייך אבו-
רביעה שיצביע נגד, כאשר הרב מנחם הכהן לא מצביע

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
זה חל גם עליך.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
גם החוק שלכם לא נתן לאשה להיות בעלים על גופה.

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
אתה צודק. החוק לא טוב וצריך לתקן אותו.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
החוק לא מאפשר לה הפלה בכל מקרה. אבל בקשר להפלת העובר לא מדובר על גופה. העובר איננו יד או רגל שלה. העובר הוא נפש, עובר בוכות עצמו. וכמו שאנחנו כולנו מבינים היום מה שלא הבינו לפני 2,000 שנה, כי אז חשבו שהתינוק גם לאחר שהוא יוצא לאוויר העולם הוריו בעלים עליו, משום שהם גרמו להבאתו לעו"ל, עד כדי כך שהרשו לעצמם להשמיד, להרוג אותו — כך אנחנו צריכים להבין שההורים אינם בעלים על העו"ל, גם אם הם בעלים על עצמם.

אני מסיים. כפי שבימים ההם, בימי חנוכה, ניצחנו אנו היהודים על היוונים ועל המתיוונים —

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
לכמה זמן ניצחנו ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
לעולם ועד ולנצח נצחים.

— וכשם שהיום לא יעלה על דעת חברי-הכנסת פעיל ואבנרי לחזור אל אותה תקופת "שיגשוג" של ההל-גיסטים שהתירו השמדת ילדים שכבר באו לעולם, כך נז-כה בקרוב בזמן הזה שיבינו שאין הבדל בין עובר שע-דיין לא יצא לאוויר העולם ובין תינוק שכבר זכה לנשום את אוויר העולם.

חייקה גרוסמן (המערך) :

אולי, בכל זאת, תאמר לי : כל הרבנים שהופיעו לפני הוועדה, כל הרבנים גם חברי האגודה, אף אחד לא שם אצבע על הסעיף המדבר על הפלה מחמת הריון מחוץ לגישה.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :

הרשי לי שלא לקבל את העדות שלך. זה נגד ההלכה ואף רב אחד לא יכול להסכים לכך.

חיו"ר מ. ל. מרון :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מויאל, ואחריו — לחבר-הכנסת וילנר.

אליהו מויאל (המערך) :

אדוני היושב-ראש כנסת נכבדה, זה יותר מחודשיים שרועשים אמות הסיפים על תיקון סעיף 5 לחוק העונשין, שזכה לכינוי "הסעיף הסוציאלי". ביטול סעיף זה מאיים למוטט את ממשלת ישראל.

חברי הקואליציה מרדו בחבריהם-לדרך ולא נחה דעתה של ממשלת ישראל עד שהחילה על חברי הקו-אליציה — על-מנת לשמור על קיומה — חוקי-המעבר, תש"ט—1949, ולפני כל מי שלא מצביע בעד התיקון לחוק זה, תיחשב הצבעתו כהצבעת אי-אמון לממשלה.

אדוני היושב-ראש, זהו אכן סעיף סוציאלי אנושי

את הפאטנט ומשיבים לכם מידה כנגד מידה. למה למנוע מראש הממשלה ללכת לפי השכל הישר ולהפעיל את חוק המעבר ולהשיב לכם מידה נגד מידה, ושכולם יצביעו כפי שהשכל הישר מחייב להצביע, לאחר שראינו איך אתם כולכם כפיתם את ההצבעה כדי להפיל את הממ-שלה ?

הזכירו את העניין שהאשה בעלים לגופה. גם לפי החוק שאתם חוקקתם היא לא בעלים על גופה.

שלמה חלל (המערך) :
היא גברת על גופה.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
היא לא בעלים על גופה, כי אם אין אחת הסיבות שהחוק מפרט, ואם הוועדה לא מאשרת את ההפלה לפ-חות מטעמים כלכליים, היא לא בעלים על גופה.

חייקה גרוסמן (המערך) :
איפה כתוב בחוק "טעמים כלכליים" ? תראה לי את המלה הזאת. אין שחר למה שאתה אומר.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
תקראי את סעיף 5 (5) ואז תראי.

חייקה גרוסמן (המערך) :
כתוב מסיבות משפחתיות-חברתיות, ולא כתוב כל-כליות, ואתה יודע שזה לא זהה.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
מדובר על גוף חמור — — —

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
גוף סביבתי קשה.

חייקה גרוסמן (המערך) :
מחלת נפש היא סיבה כלכלית ?

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
דבר אחד לפחות יש לעשות, להגיד את האמת.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
לקרוא את האמת.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
אתה עורך-דין ואתה לא יודע מה פירושו של סעיף 5 (5) ?

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
אני קובע שלא מדובר בתנאים כלכליים.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
התביישתם לכתוב, אבל כל מי שמתרגם את הסעיף יודע, יאתה כמשפטן יודע, שפירושו של מצב סביבתי קשה הוא בעיות כלכליות. חסר לה חדר, אין לה פרנסה, וכו'. אם אינך מודה בזה אתה מטעה בידועין את הציבור.

נדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
חסלת לי, אתה מטעה בידועין את הציבור. לא היה ויכוח על זה.

שלמה לוריניץ (אגודת ישראל) :
אתה כמשפטן, לא כחבר כנסת, אתה צריך, רא-שית-כול, לא להטעות אלא למר את האמת.

להמתת עובר ברחם אמו. המשנה אומרת: "האשה שהיא מקשה לילד מחתכין את הוולד במעיה ומוציאין אותו אברים אברים, מפני שחיה קדמין לחיו, יצא רובו — אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש" (סדר טהרות, מסכת אהלות פרק ז', משנה ו'). מפרש רש"י: "שכל זמן שלא יצא לאוויר העולם לאו נפש הוא זניתן להרגו ולהציל את אמו" (רש"י, סנהדרין עב, א). אבל אם יצא

רובו של הוולד, משיצא רוב ראשו, היינו משיצאה פדה"תו (גינה ג, ב) "אין נוגעין בו" להרגו כדי להציל את אמו, שאין דוחין נפש הוולד מפני נפש האם. גם מדברי המשנה ברור שכל זמן שהוא ברחם אמו נחשב העובר לאבר ממנה, ומותר להרגו על-מנת להציל את חיי אמו. לא כן הדבר אם צאה את הקו ויצא לאוויר העולם, ולאו רק חלק ממנו, כי אז הרי הוא בחזקת אדם ויש לנהוג בו שווה בשווה כאמו, ולכן אין דוחין נפש מפני נפש הרמב"ם הלך בעקבות רש"י וראה בעובר אבר מאמו, שאין חלים עליו דיני נפשות. וכך כותב הרמב"ם בסדר גניקין, הלכות רוצח ושמירת נפש, סימן ו: "הרודף אחרי חבירו להרגו, אפילו הרודף קטן, הרי כל ישראל מצויין להציל הנרדף מידי הרודף ואפילו בנפשו של הרודף". ומשך הרמב"ם בסימן ט: "אף זו מצוות לא תעשה שלא לחס על נפש הרודף, לפיכך הורו חכמים שהעובר"ה — האשה ההרה — "שהיא מקשה לילד, מותר לתתך העובר במי-עיה, בין בסם, בין ביד מפני שהוא" — העובר — "כרו" דף אחריה להרגה. ואם משהוציא ראשו אין נוגעין בו, שאין דוחין נפש מפני נפש. והוה טבעו של עולם". עד כאן דברי הרמב"ם.

בעקבות רש"י והרמב"ם הלכו הרבה פוסקים והיו אף שהקלו יותר מהם. רבי יום-טוב ביפמן בעל תוספות יום טוב אומר: מחתכין את הוולד במעיה דכל זמן שלא יצא לאוויר העולם לאו נפש הוא וניתן להרגו ולהציל את אמו" — חושן משפט, סימן תכג. ורבי ישראל ליפשיץ בעל תפארת-ישראל אומר: "יצא רובו — אפילו הרי חייה קדמין לחיו, קדימה זמנית, דכל עוד שהוא במעי אמו, לאו נפש חי מקרי, דהרי בנוגף אשה הרה ויצאו ילדיה פטור ממתית" — והוא מביא ראיות מרש"י וממפרשים אחרים.

מעניין לציין שרבי יעקב עמדין — יעבץ — הקנאי הגדול לדת ישראל, שנלחם עד חרמה, בשצף קצף, בספי"ח השבתאות ונגד כל סטיות מאמונת ישראל — וזכור לנו הוויכוח שלו עם רבי יהונתן אייבשיץ — מגלה יחס סובלני מאוד להפלות: "כל נפש דלא עקר" — מז הרחם — "אפילו אינו משום פיקוח נפש אלא להצילו לה מרעתו שגורם לה כאב גדול" — יעבץ, שאלות ותשובות 89, תטו. יעבץ מתיר את הפסקת ההריון לאשה נשואה שנעברה מאחר שהוולד הוא ממזר (יעבץ, שאלות ותשובות).

יש פוסקים הממעיטים בערכו של העובר. הרימ"ט נש"אל אם מותר לרופא לטפל באשה הרה על-מנת להפסיק את ההריונה, אם יש ביה משום איבוד נפשות, והשבי שאין כאו משום איבוד נפשות שאפילו בישראל לאו נפש הוא, דממות הוא דתייב רחמנא, דמי ולדות לבעל — כלומר שאין איסור בהמתת הוולד, שהרי התורה חייבה רק בת-שלום פיצויים.

ובעל בית יהודה, רבי יהודה עייאש, מגדולי רבני אלזיר במאה ה'18, נשאל אם מותר לנשים מיניקות שהיו לשתות סם כדי להפיל הוולד. והאביב מהש"ס ותי

מתקדם, שבביטולו נכנעה הממשלה לכבוצה קנאית ושור"לית בחברה הישראלית. הממשלה הזאת תלויה בחסדם של גדולי התורה. בעניין יהודה ושומרון — על-פי דברו של הרב קוק יישק דבר, ובעניין החוק הגדון — הרבי מגור והרב שך הם הקובעים, מי אתם, חברי ממשלת יש"ראל, ומי אתם, חברי כנסת ישראל, לעומת שניים או שלושה חברים ממועצת גדולי התורה?

בסעיף הגדון גוקטים גדולי התורה לשון הפחדה: כל המצביע בעד השארת פיסקה (5) בחוק גותן ידו לר"צח. שמענו דברים גם מפי חברי-הכנסת לורינץ, שקדם לי כאן. בעתונות פורסם שהרבי מגור הודיע לחברי הכנסת מאגודת ישראל: "אם החוק לא יתקן אין אגודת יש"ראל יכולה להיות שותפה לרצח עוברים והישארות אגודת ישראל בקואליציה פירושה שותפות לרצח עוברים". על הדברים האלה חזר כאן, וביתר הדגשה, חברי-הכנסת הנכבד מאגודת ישראל, חברי-הכנסת לורינץ.

חברי הכנסת, אני רוצה לשאול את כולנו: האם אנחנו, חברי הכנסת, נותנים יד לרצח עם ישראל? האם כנסת ישראל מחוקקת חוקים הופכים כל עם ישראל לשותפים לרצח? הרבי מגור, ובעקבותיו חברי הכנסת מאגודת ישראל, מסתמכים על התורה ועל ההלכה, כאילו הפלה היא בגדר רצח. האומנם? הרושם שאני מקבל לפ"עמים הוא שנתנו יושבים כאן בתיאטרון האבסורד. אר"בעה חררי כנסת מתעתעים 116" חברי הכנסת זמביאים ציטטים שאין להם סימוכין. בנאומי בכנסת ביום 30 באוקטובר ניסיתי להפריך טענה זו על-ידי כמה מקורות מהתלמוד והפוסקים, בינתיים עברו כמה שבועות והיה סיפק בידי לבחון מקורות נוספים. ובכן מה אומרת ה"הדות בעניין הפלות והפסקת ההריון? מה יחסה של התורה אל העובר כשהוא עדיין ברחם אמו? התורה או"מרת, בספר שמות, פרשת משפטים, פרק כא, פסוקים כב, כג: "וכי יצאו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה, ולא יהיה אסון, ענוש יענוש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפלילים." פירוש הכתוב הוא שאם לא היה אסון באשה ולא גרמו למותה אלא גרמו רק להפלת ול"ה הפלת הוולד אינה נחשבת לרצח, והתקופן ישלם לבעל האשה דמי ולדות, היינו דמי פיצויים כפי שיפסוק בית-המשפט. כך מפרשים כל הפרשנים הקלאסיים של התורה. מוסיף הפסוק: "אם אסון יהיה" — כלומר אם כחוצאה מהתקופנות קרה אסון לאשה, נפגעה ומתה — "ונתתה נפש תחת נפש", כלומר ענוש מוות. כאן מב"דילה התורה הבדלה ברורה בין המתת הוולדות-העו"ברים לבין המתת האם. על המתת האם יחול הכלל "שופך דם אדם באדם דמו יישפך", ואילו על הוולדות לא יחול כלל זה, שהרי עדיין לא באו לכלל נפש. כל המפרשים הגדולים של התורה — אבן עזרא, הרמב"ן — רבי משה בן נחמן, רד"ק — רבי דוד קמחי, רבי חיים בן-עטר — מפרשים ברובו זו את הפסוק.

התורה קובעת בצורה חדה וברורה שעובר-ולד, כל זמן שהוא ברחם אמו, אינו בחזקת אדם, והגורם לה"פלתו או למיתתו אין חוק של רוצח תל עליו. שאם לא כן היתה התורה מחייבת אותו בדין, כלומר נפש תחת נפש, או לפחות היתה מחילה עליו דין של רוצח בשגגה, שלא במתכוון, והיו מחייבים אותו לפחות לגלות לעיר-מקלט. לפיכך ההפלה אפילו במויד אינה נחשבת, לפי התורה, לרצח ואין דיני נפשות חלים עליה, ומה לכם, חברי אגו"דת ישראל, כי תלינו עלינו?

אבל לא רק התורה גראת גם מה יחסה של המשנה

גיות היו תמיד בעוכרי ישראל ומהן לא צמחה ולא תצי מח ישועה לישראל אלא ההיפך מזה.

היור"ג ל. מרח :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, ואחרי — לחבר-הכנסת פרוש.

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, לפני שאדבר לגופו של עניין רצוני להביע מחאה, ויותר ממחאה, על צורת הטיפול בנושא זה בכנסת. יש גבול לתכסיסים פארלאמנטי-טאריים. כאשר עוברים את הגבול הם הופכים להשפלה — להשפלת כבוד הכנסת, להשפלת הסדרים הדמוקראטיים. זמן רב לא היה בכנסת משחק כזה, משחק במחבואים ומשחק במאריבים. כך אנחנו גותנים דוגמה של אנשים שאינם ראויים להיות מחוקקים, דוגמה רעה לנוער ולעם. אני תובע מהממשלה וממפלגות הקואליציה הממשלתית להפסיק את המשחק הזה. כל הציבור סולד ממנו. אפשר לפעול בצורה מכובדת. זו פנייתו לנשיאות הכנסת, ליו-שב-ראש ולסגניו. יש לקבוע את תאריך ההצבעה בצורה מכובדת, שיהיה ידוע.

שלמה הלל (המערך) :

אולי נציג הממשלה יגיד שהוא מקבל את הפנייה ונוכל לסיים את הדיון ?

מאיר וילנר (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון) :

בבקשה, אני מוכן להפסיק את דברי אם נצביע ברגע זה.

חברי הכנסת, אין פה בפי מציעי התיקון כל נימוק דתי. זה נימוק מפלגתי, של מפלגת אגודת ישראל, שהפכה עניינים דתיים לאמצעי לחץ פוליטי, ללחץ על תקציבים. אין שום עקרונות, לא דתית ולא אחרת, בהתנהגותה של אגודת ישראל.

שמענו היום, מפי חברי-הכנסת גוסטב בדיאן, שהציג את עצמו כליבראל, כחבר המפלגה הליבראלית, את הנימוק הדמוגראפי. כאשר שמעתי את הנימוק הזה החלתי לחתי ממנו יותר מאשר מן הנימוק הדתי. אינו גזענות. נימוק גזעני כדי לשלול מהאשה את הזכות על גופה, את הזכות להחליט אם תלד או לא תלד.

לעומת הנימוקים המופרכים האלה קיים הנימוק האלמנטארי של כבוד האדם, של כבוד האם, של שיקול חברתי, שהוא אנושי ביותר. אם יבוטל הסעיף הסוציאלי לא יבוטלו ההפלות אלא יהיה מצב כמו בשיר הישן — "ליגט דוע : מי שיש לו כסף טוב לו ומי שאין לו — "ליגט אין ד'רערד." מי שיש לו כסף, לגביו הבעיה אינה קיימת. הבעיה קיימת רק לגבי אלה שאין להם כסף לבצע הפלה בתנאים רפואיים וסאניטאריים נאותים. זאת אר מרת מי שמציע לבטל את הסעיף הסוציאלי לא מציע לבטל הפלות אלא רק מעמיד את הנשים מעוטות-היכור לת ואת משפחותיהן במצב נחות, במצב של סיכון חברי-אות ולפעמים גם החיים.

הקנאות הדתית הזאת, שבצדה קנאות כלכלית, עומדת מול החיים הריאליים. שמענו בימים האחרונים על הצעה של ראש העדה הרפורמית — אם אפשר לקרוא לה כך — הרב שינדלר, שיוכר כיהודי גם מי שאביו יהודי ולא רק מי שאמו יהודיה, כמקובל לפי ההלכה ולפי החוק הקיים במדינת ישראל היום. אינני נכנס למ-

פוסקים "דליכא אסור מדין תורה משום שפיכת דמים אלא איסורו הוא מדרבנן, ולכן התיר איסור סם למעוברת בימי הנקה לשתות סם המפיל" (בית יהודה, שאלות ותשובות חלק א, סימן יד.) רבי יהודה עייאש סבור שעובר לאו נפש הוא בכלל, וכך הוא אומר שאלכא דכולי עלמא אין בהפלת עובר משום רציחה ממש, וגדולי הפוסקים מבארים שאין האיסור בזה אלא מדרבנן.

אדוני היושב-ראש, במתווה הראשון של הוויכוח על חוק זה הכאתי את דעתם של שניים מגדולי הפוסקים בעניין זה, הסמ"ע — רבי יהושע ולך כץ, בעל "ספר מאירת-עיניים", וכן את דעתו של הרדב"ז — רבי דוד בן זימרה, אחד מגדולי הפוסקים של המאה ה-16, שהיה רבו של האר"י רבי יצחק לוריה אשכנזי מצפת.

יש גם פוסקים המחמירים, ובעיניהם הפלה היא בגדר הריגת עובר.

מכל הראיות שהבאתי ברור שרוב הפוסקים, ביניהם עמודי-התווך של הפסיקה וההלכה היהודית, שהיו בבי-חינת סיני ועוקרי הרים, ביניהם רש"י והרמב"ם, אינם גורסים שהמתת עובר היא בחזקת רצח ודאי שאין חלים עליה דיני נפשות.

מה שמורר בכל ההיסטוריה הציבורית שיצרו סביב חוק זה הוא שהמערערין, הדנים ברותחין פיסקה (5), אינם מערערים על סעיפים אחרים של החוק המתירים הפלה, אף שאין בהם פיקוח-נפש, כגון פיסקה (2) לסעיף 5 לחוק, המתירה הפסקת הריון מיחסים אסורים, או מי-חסי ערינת, או מיחסים מחוץ לגישואין. וזאת הסתירה שאינם יכולים ליישב, מהרב פריש עד הרב לוריניץ. רבותי חברי הכנסת מאגדות ישראל, ממה נפשכם ? אם בדיני נפשות עסקינו והפלה מדין תורה היא בבחי-נת רצח, רחמנא-ליצלן, מה ההבדל אם העובר הוא מיח-סים אסורים או מיחסים מותרים ? הלא "שו"ף דם אדם באדם דמו יישפך". למה המתת עובר שלא מנישואין מתרת ולא יחולו עליה דיני נפשות ? הרי התינוק יהיה יהודי וכשר לכל דבר. לפי ההלכה, ואף אם הוולד הוא מיחסים אסורים וגו' בבחינת ממור, מדוע המתתו מותרת ? הרי היהדות מואלה יחס סובלני ואנושי מאוד לממ-זר, כפי שאמרו חז"ל : "ממזר תלמיד-החכם קודם לכהן גדול עם-הארץ." מדוע, אם כן, יצא ועמם של המערערין על פיסקה (5) ? הלא הניזוקים מביטולו הן השכבות הנ-מוכות הנאנקות וכרעות תחת נטל העול הקיום. הרי ביי-טול פיסקה (5) יגביר את העיוותים, העוני והפשע בחי-ברה הישראלית.

אדוני היושב-ראש, לפנים היתה משאת-נפשם של גדולים בישראל לקרב את הרחוקים, והם העדיפו לדון כל דבר לקולא ולא לחומרא, מתוך הבנה עמוקה של היהדות "שהרי התורה ניתנה לבני-אדם ולא למלאכי-השרת". כך נהגו אנשי בית-ההלל בימי בית שני, וכך נהג הרמב"ם בימי תורה-הזהב בספרד. ברוח זו פעלו חכ-מי ישראל במזרח ובמערב כאחד. כך פעל ר' יצחק מברדיצ'ב — הסניגור של עם ישראל, וכך פעלו ר' יעקב אבן צור ור' חיים אבן עטר. גדולי התורה של היום נוק-טים קו הפוך, לצערי, ובמקום להקל — מחמירים, במקום לקרב רחוקים הם מרחיקים את הקרובים. הם סבורים שעל-ידי הקצנת מעדותיהם ישמרו על גזולת ישראל לבל תכבה.

אדוני היושב-ראש, טעות היא בידם. קנאות וקיצו-

ושמעו פרס, אם יקימו יחד ממשלת ליכוד לאומי, יצילו את המצב. את המצב יציל רק שינוי במדיניות והפסקת הסתרימבר המסיח את הדעת משאלות היסוד, ואשר מביא — נוסף על הצרות האחרות — בפנייה דתית בלתי-נסבלת במדינת ישראל.

היור"ר ש. ארבל-למזולינו :
רשת הדיבור לתבר-הכנסת פרוש, ואחריו — לחבר-הכנסת חריש.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הקשבתי למהלך הוויכוח, ואני רוצה להתעכב על מה שבאמת כאב לי מאוד. כואב לי כאשר עולים על במת הכנסת חברים נכבדים ומדברים על מועצת גדולי התורה בשפה שקשה מאוד לקלוט אותה.

(חברת-הכנסת ח. גרוסמן קוראת קריאת-ביניים)
אינני מדבר אליך ולא עליך. אני מדבר בעקבות הדברים שנאמרו, כאשר הזכירו את מועצת גדולי התורה. נאמרו דברים בשצף קצף, והציגו את העמדה שלנו כטרור וכדמאגוגיה.

רבתי, אני רוצה לבקש מכם: כל מי שמדבר על מועצת גדולי התורה — של נעליך מעל רגליך, כי האיש שאתה עומד לדבר עליו קדוש הוא. אנשים אלה, חברי מועצת גדולי התורה, קדושים הם. הם רחוקים מההווה שלכם, מאורח החיים שלכם. הם, בדרך, עברו והעבירו את עמנו באלפים שנות הגלות. אבקשכם, כאשר מדברים על אנשים גדולים ודגולים אלה, לדבר בשפה אחרת, בדרך-ארץ. תחושתי היא שאין אני — ואני מרשה לעצמי להגיד אין אנו — מגיעים לכף קרסוליהם. נדבר בדרך-ארץ. דרך-ארץ קדמה לתורה. זה אחד הדברים הידועים לנו כעם-הספר.

אורי אבנרי (מחנה שלי):
דרך-ארץ — כן. את המרות שלהם איננו מוכנים לקבל.

מנחם פרוש (אגודת ישראל):
בוויכוח נשמעה נימה והייתי רוצה להתעכב על ניימה זו, על שאלת הדמוקרטיה. נכון, אגודת ישראל איננה הסיעה הגדולה ביותר, היא סיעה קטנה. אבל אלה הם החיים הדמוקרטיים. בדמוקרטיה יש קואליציה ויש אופוזיציה, ואנו, כחברי כנסת, הידעים את תולדות הפארלאמנטאריסם בעולם, בודאי יודעים שגם בפארלאמנטים אחרים בעולם וגם אצלנו בכנסת קרה לא אחת שחוק נתקבל ברוב של קול אחד. זוהי הדמוקרטיה, הדמוקרטיה המבורכת. לכן על מה הסערה? על מה ההשמצה? ומדוע הגוסס "סיעה קטנה מכתובה"? מה זאת אומרת "מכתובה"? האם אתם טירונים בכל כללי הדמוקרטיה של מדינת ישראל?

קוראים לדרישה למחיקת פסקה (5) "חומייניסם".
עד כדי כך; חומייניסם. אני לא הייתי רוצה לקרוא לעמדתכם "קומייניסם". ארשה לעצמי לשאול: למה אנתונים צריכים לאבד את הפרופורציה כשאנחנו מציגים נושא, ולמה לנו להתחכם בכל מיני התחכמויות בניפוח הנושא? אבל מעניין, בד-בבד עם ההתחכמויות, עם ניפוח הנושא, באותה מערכה מציגים לפעמים פני תם, תמימות כזאת שהיא, תאמינו לי, פוגמת ביקורתה של הכנסת.

ניעו של הרב שינדלר. אבל בעולם הנאור אין ספק שזו הגישה הנכונה: מי שצריכים לקבוע את הלאומיות הם ההורים, לפחות עד גיל ההתבגרות של הילד.

במחקר של המכון למחקר חברתי-שימושי, שהוכן על-ידי ציונה פלד ונני בקמן, נאמר: "ראוי להדגיש בעקבות ממצאי המחקר הזה והמחקרים הקודמים בתחום זה כי ביטול הסעיף הסוציאלי בחוק, כפי שדורשים זאת חלק מהשותפים להסכם הקואליציוני, עשוי לפגוע במישרין ותוך עיוות בולט של צדק חברתי, בשכבות נתינות של האוכלוסיה, שכבות שמגיעת ההריון אצלן עדיין כושלת, אך האדפיתן — איוצן על חברי כנסת. שמעתי של פחות לגבי שניים או שלושה חברי כנסת מהקואליציה העמידו את הבעיה כך: אם לא תצביעו בעד ביטול הסעיף הסוציאלי, כ"אז לא יציגו את מועמדותכם ברשימת המפלגה לכנסת הבאה. אני אומר: מי ששתמש באיורים כאלה לגבי חברי כנסת בשאלה מצפונות כזאת וגם מי שמכופף את מצפוני לאיורים כאלה — אלה ואלה משפילים את עצמם.

ועכשיו לעניין המשמעת הקואליציונית ולנסיון להעמיד את השאלה כשאלת אמון או אי-אמון בממשלה. רא"שית זו כפייה מצפונות, זה אוגוס ואינם על חברי כנסת. אני רוצה להדגיש — איוצן על חברי כנסת. שמעתי של פחות לגבי שניים או שלושה חברי כנסת מהקואליציה העמידו את הבעיה כך: אם לא תצביעו בעד ביטול הסעיף הסוציאלי, כ"אז לא יציגו את מועמדותכם ברשימת המפלגה לכנסת הבאה. אני אומר: מי ששתמש באיורים כאלה לגבי חברי כנסת בשאלה מצפונות כזאת וגם מי שמכופף את מצפוני לאיורים כאלה — אלה ואלה משפילים את עצמם.

ואיזו ממשלה רוצה להטיל משמעת קואליציונית תוך כפייה מצפונות? — ממשלה הנשענת על 65 חברי כנסת. אם אגודת ישראל לא תהיה בקואליציה יישארו בקואליציה 61 חברי כנסת. ארבעה החברים של סיעת אגודת ישראל אינם מסכימים למדיניות היסודית של הממשלה. הם אינם בעד הקיצונית של "ארץ-ישראל השלמה". אך הם תומכים בממשלה לא מתוך שיקול של "ארץ-ישראל השלמה" אלא מתוך שיקול של שלמות הקופה. וכך הופכים את הקופה לקופה של שרצים. הכול בקואליציה ערשם מאמצים לקיים את האפשרות שהליכוד יישאר בשלטון, אפילו תוך ביווי עצמי ולמרות העובדה, המקובלת כמעט על הכול, שהממשלה פשטה את הרגל בכל התיחומים.

כדי לתת כאראקטריסטיקה אני רוצה להתבסס על איש מהנהגת מפלגה קואליציונית — המפלגה הליברלית — הד"ר ישראל פלד, ראש עיריית רמת-גן, שנט פלו אליו בגלל ביטוי מסויים לגבי בריאות הגופנית והנפשית של ראש הממשלה. אני לא אתייחס לזה. אבל בגלל הביטוי שכולם נטפלו אליו אין מתייחסים לדברים המהותיים שהוא אמר. ומה הוא אמר? הוא דיבר על מפלגתו ועל מי שהולכים בתלם בניגוד למצפונם, ולא רק בשאלת ההפלות: "מגדירים אותנו כזונות פוליטיות וכבתולות המבקשות שיאנסו אותן". ועוד הוא אמר: "אני חושב שממשלת ישראל נכשלה כשלו חוץ ועלולה להביא לחורבן ישראל". והדבר השלישי שאמר: "לא עשו רה-אירגון בממשלה. ארליך לא יכול לעסוק בחוץ, בפנים, בריוחה או בכלכלה, והרעיון שהוא יטפל בערביי ישראל הוא הבדיחה הכי-גרועה ששמעתי בימי חיי. ארליך אינו יודע מלה בערבית ומעולם לא שתה אפילו קפה עם ערבי". עד כאן דבריו של הד"ר ישראל פלד.

השגיאה של הד"ר פלד היא שהוא חושב שער ויצמן

התלבטות בקרב החילוניים בקשר לחוק הזה. יש היום מדינות רבות המבקשות הקשתות שונות בחוק ההפלות. יש מדינות שלאחר שכבר קיים אצלו החוק הזה הן מבקשות את ביטולו. ואצלנו ?

רבות, בדו"ח של הד"ר ציונה פלד מהמכון למחקר חברתי-שימושי נאמר — ואינני יודע אם שמתם לב לכך — כי ארבע דקות בממוצע מקדישות ועדות ההפלה לכל אשה. רבות, ארבע דקות בממוצע. ובאיטליה — שם אין מועצת גדולי התורה — מסרבים רופאים לבצע הפלה מפחד החוק עצמו, ורק 20% מהפניות נענות בחיוב. שור פט במילאנו תבע 35² רופאים של בתי-חולים לבוא ולבטח מדוע ביצעו את ההפלות. ואצלנו — מה היא הצעקה ? מועצת גדולי התורה עליך ישראל. באירופה יש אזורי רים שבהם מרכזי ייעוץ מנוהלים על-ידי הכנסייה. תארו לעצמכם מי היה יכול להעביר כאן במדינת ישראל, שה רבנות תהיה קובעת מתי תותר הפלה. גם בין הגויים יש הקובעים ללא פיקפוק שהפלה היא רצח. כיצד זועקת הנהלת "אפרת" ? רבותי, נשמע ונקשיב לזעקתם: חיי אדם מתגוללים כדומן על פני השדה.

שיהיה ברור, אין זה סוד שאנו עושים כל המאמצים כדי שהחוק יתקן, ואנו מעריכים כל מי שנותנים את ידם להעביר את התיקון וחוק ומקיימים את אשר קיבלו על עצמם בהסכם הקואליציוני. ואני מקווה שהחוק הזה יתקן, בעזרת-השם, ותוסר החרפה הזאת מעל מדינת ישראל. אנו מקווים שהממשלה הזאת לא תיפול בגלל חוק ההפלות. ולכן אני מרשה לעצמי לפנות לאותם בסיעת המערכת שהמצפון לא נתן להם מנוח כשהצביעו נגד התיקון ב"חוק, אני מדבר אליהם ואל מצפונם: לפני שירימו את ידם, שיחשבו היטב היטב על מה ועל מי הם מרימים את ידם. אני שואל את השאלה הזאת המנקרת במוחנו ואינה נותנת לנו מנוח. והאמינו לי, קשה לתאר באיזו תחושה מתהלכים גדולי ישראל כאשר לגדוד ענינה העובדה הזאת. היטלר, ימ"ש, לקח מיליון ילדי ישראל ורצח אותם, הש"ס מיד אותם והשליך אותם לכשנות האש. וכאן, לפי הסטטיסטיקה — אני חוזר על זה, כי אני חושב שהקול הזה צריך להדהד באזניכם כשתרימו את ידיכם — כאן, במדינת ישראל, בשלושים שנה אלה כמיליון ילדי ישראל הועברו מן העולם על-ידי הפלות.

רבותי, אנו עם שייתודו בזה שהכריז את ההכרזה של "לא תרצח". אנחנו העם הזה שבשבילי כל נפש אחת מישראל היא עולם מלא. העם הזה, העם הקדוש הזה, האם הוא יולול בנשמות אלה היכולות להושיע את עם ישראל ? בגלות מצרים, לפני שהיינו לעם, ראו בכרכה שישה בכרס אחת, והיה עליהם לינוק חלב ודבש מאת בנים. האם בגלל מצב כלכלי או מצב קשה נגזר רצח על ילדים, על מי שלא יכולים להתגונן ? אילו היו יכו לים להתגונן, האם היו מרשים שיהרגו אותם ? למה לא תחשבו שענין זה הוא מעל ומעבר לכל חישוב שהוא, קואליציוני או אופוזיציוני ? זה בנפשנו, בנפש ילדינו. כל ילד אחד מישראל הוא עולם מלא. תרחמו על הילדים האלה, שאתם מרימים יד עליהם. איך תרשו לעצמכם רצח ילדים ? לכך אני פונה אליכם, אל הישרים ביניכם, ויש ישרים אצלכם; הישבו לפני ההצבעה על מה אתם מרימים יד.

היו"ר ש. ארבל-אלמולזני :

רשות הדיבור לתכרה-הכנסת חריש, ואחריו — לתכרה-הכנסת גאולה כהן.

האופוזיציה — זו הקאדנציה הראשונה שהיא אופוזיציה, אבל כשלושים שנה היתה המפלגה השלטת. רבותי, מי כמוכם יודע כמה פשרות עשיתם ואיך אתם באתם לקראתנו, לקראת אגודת ישראל, לא דווקא כשהיא היתה בקואליציה, כדי לתמוך בנו שלנגד עינינו המיד בנינו, חינוכנו, תורתנו, כדי שנבוא על סיפוקנו בדבריינו, יסוד, בעקרונות ? מי כמוכם יודע זאת ? האם אתם לא עשיתם פשרות ? האם אתם לא באתם לקראתנו ? ואז, כמו היום, לא היינו סיעה גדולה יותר. או הרשיתם לעצמכם לעשות עם הסיעה הקטנטנה, כפי שאתם אומרים, סיעה של ארבעה חברים, פשרות על עקרונות. אתם איפתם לנו קיים התורה על-ידי מתן שיחרור משירות צבאי לבני ישיבות; אתם שיחררתם את בנותינו מהצבא כדי לשמור על אופי חיינו. אתם, ולא אחרים, באתם לקראתנו בכל המישורים. מה לכם כי נזעקתם ? למה לכם לנפח את הדברים ולהציג כך את הנושא הזה, ולזעוק "געוואלד" על חוק ההפלות ?

רבותי, לאופוזיציה מותר לבזבז כספים, להחזיר חברים מחוץ-לארץ להצבעה. זה כשר, חד וחלק. לקואליציה אסור. לאופוזיציה מותר לחייב חברים להצביע בניגוד למצפונם. כמה מביניכם אמרו לי בשיחות אישיות אתי, לפני שהנושא הגיע לקוטב הזה כפי שהביאו אותו, שב"לכם ובנפשכם אתם מבינים אותנו ? ומי אינו מביין אותנו ? ואתם אינכם יכולים להבין את הקואליציה ?

מה מבקשת הקואליציה ? כשהגיעת לידי הקואליציה האפשרות לקבל את השלטון, בעזרתנו, ואנחנו שמתיים על כך, הם חתמו אתנו הסכם. וכשיו הם מבקשים את החברים שלהם לקיים את אשר חתמו. אז הם חורגים מכל המסגרות ? ואתם, האם לכם מותר לבקש מהחברים שלכם להצביע נגד החוק הזה בניגוד למצפונם ?

לצערו הגדול יש תהום בין התפיסה התורתית והתפיסה החילונית. יש נושאים שאנו דורשים אותם, אבל הם כל כולם דתיים גרידה. אבל באתם לחוק ההפלות, הגידו לי למה אתם מתחשבים, למה אתם מתחשבים לעזוב את שחילוקי-הדעות קיימים כמעט בכל המדינות ? מה לכם כי נזעקתם ? מה לכם כי העמדתם את זה בצורה כזו וזאת ? הנה בידי ה"טיימס" 4 בדצמבר. מסופר בו שב"פארלאמנט הצרפתי היה ויכוח, פולמוס סוער מאוד, על חוק ההפלות, הוא נמשך שלושה ימים. 271 הצביעו בעדו, 201 נגדו. תגידו לי, האם גם שם, בפארלאמנט הצרפתי, החברים הצביעו בגלל הכרעת מועצת גדולי התורה ?

אורי אבנרי (מחנה שלי) :
בדיק, בגלל הוותיקאן.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
אתה כועס שמשווים אתכם לחומייני ולגוצרים, ואתה בעצמך עשית זאת עכשיו.

מנחם פרוש (אגודת ישראל) :

רבותי, מהמקולקלות שבאומות העולם נלמד קצת איך להתייחס לנושא הזה, שהוא לא רק דתי, יש לו אספקטים רחבים ועמוקים הרבה יותר. קיים פה לא רק הנימוק הדתי אלא הרבה יותר מזה, ומבחינות אחרות יש לזה התנגדות גדולה. ברור שבשבילנו קובעת התורה והתנגדות התורה לחוק ההפלות. היא רואה בזה עבירה על הדיבור "לא תרצח" ואתם יודעים שלא רק כאן יש

בוודאי. והנה אתם שותפים להחלטות הנקבעות אפילו לא במסגרת פוליטיות אלא במועצת גדולי התורה. הגענו למצב שהממשלה אצלנו כבר איננה שולטת. בעניינים מסויימים גוש-אמונים מכתוב את המדיניות, ובעניינים אחרים — מועצת גדולי התורה. עד היכן תהיו מוכנים ללכת?

ועכשיו באה ההסתברות מאחורי חוק המשמעת הקיימת. אליציונית. קודם-כול אין לזה שחר מבחינה קואליציונית. אין בחוק המדבר על המשמעת הקואליציונית שום דבר שיוכל לכפות על חברי סיעה להצביע בניגוד למצפונם. פרט למשמעת סיעתית רגילה, אי נגדה או מולה, ההצבעה היא עניין מצפוני. מה הוא עניין מצפוני? אני מודה, אני נוהר מאוד מלהגדיר דבר בתור נושא מצפוני, כי נושא מצפוני יכול להיות דבר שעליו, בשום תנאי, בשום צורה, אי-אפשר להתפשר גם כאשר משלמים את המחיר האישי, הפוליטי, הכבד ביותר. או זה נושא מצפוני. כל דבר שהוא פחות מזה אינו יכול להיות דבר מצפוני. ניסיתי לעבור על החוק ולראות כמה אפשר לחייב חברי סיעה. אפשר לחייב סיעה, אבל כאשר רוב הסיעה מצביע בהתאם למשמעת הקואליציונית אין בחוק דבר בנושא זה. אגב, אין בחוק דבר שיוכל לכלול את חוק ההפלות. בחוק זה מדובר בעניינים מדיניים, בטחוניים ותקציביים. אבל לא רק אני מגיע למסקנה זו, גם בעתונות אני רואה ניסוחים משפטיים המגיעים לאותה מסקנה.

ובכן חוק אין בזה, ואו עומד המצפון מול ההסכם הקואליציוני והשאלה היא בדיוק בנקודה הזאת: כאשר עומד המצפון מול ההסכם קואליציוני, מה מחייב? מה הדבר המכריע יותר ובמה הנזק הגדול יותר? אני מניח שאת התשובה אתם מרגישים יותר ממני. אבל פה אני רוצה לפנות פנייה אישית לחברת-הכנסת שרה דורון. אני חושב שעמידתה היתה באמת מצפונית והיתה לכבוד לפארלאמנטאריסם הישראלי. ואני אומר זאת לא בצורה קנטרנית. אפילו קבלת הפרשה שהושגה לפני שבע — ואמרת זאת גם באופן פרטי — נראתה לי כדבר שאינו נוגד את עמדתך המצפונית בעניין זה. אבל באמת, האם אפשר לומר שההצבעה היום, כפי שהיא נעשית מחדש לפי אותה שיטה, אין בה כפייה מצפונית? האם אפשר להעמיד את זה מול הנזק הציבורי שיווצר לא רק לך אלא גם לכולנו בעניין זה? ויש לנו בעיה של תדמית הכנסת בציבור.

לסיכום, ככד היושבת-ראש, חברי הכנסת, יש לנו בעיה והיא כיצד מתמודדים עם בעיית ההפלות מבלי להביא נזק. לא מוצע פה להפסיק את עניין ההפלות. כולנו שותפים למדיניות שמטרתה היתה להביא למצב שאפשר יהיה לצמצם את הצורך בהפלות. צריכה להיות מדיניות חברתית, מדיניות חינוכית, אשר תביא לחברה אשר בה לא יהיה צורך לבצע כל כך הרבה הפלות. אבל כל עוד החברה הישראלית היא כפי שהיא, מה שמוצע כאן, ואני חוזר למה שאמרת בתחילת דברי, הוא לדחוף למצב שההפלות אצל הנשים חסרות האמצעים תתבצענה תוך סיכון חיי האשה, סיכון חיי נשים רבות, מבלי שהדבר יביא לצמצום מספר ההפלות, אלא תוך שיאטוא תחת השיטה של הנושא, אשר לא יפתור, למעשה, דבר.

מיכאל חריש (המערך):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אולי נדבר על המציאות. החוק הנוכחי הונג בעקבות ועדה של משרד הבריאות, שאחד מממצאיה המרכזיים היתה העובדה שעשרות אלפי הפלות התבצעו שלא בצורה מסודרת וללא פיקוח המדינה. הבה נדע, הרב פרוש: איננו מדברים על הפסקת הפלות. מה שאחם מציעים הוא שאותן נשים הבאות משכבות מצוקה תמשכנה לעשות הפלות, כפי שעשו לפני כן, אבל נדחף אותן לעשות זאת בתנאים מסוכנים לכריאותה של האשה. יוצא אפוא שבטענה של מניעת רצח עוברים תקדמו רצח של אמהות ונשים. זו האלטרנטיבה המציאותית, ולכן, הבה — לא בקול גדול, לא בהטפת מוסר.

חברי הכנסת, אנחנו מדברים פה על מהלך פוליטי של אגודת ישראל — מהלך מוצלח, אני מודה, כיוון שאם זה עקרון כל כך גדול, אולי תסבירו לי כיצד זה קרה ש-מהתנגדות למספר סעיפים גדול מאוד בחוק זה התיפשרתם על סעיף אחד? היתר פתאום אינו עניין של עקרון? היתר אינו עניין של מצפון? הרי בזמן שהי דינויים על חוק ההפלות התנגדתם לעוד סעיפים בחוק. היתה התנגדות לסעיף 1 המדבר על סכנה לאשה, להמשך הריונה, גם לגבי נשים שמתחת לגיל הנישואין, או לנשים שמעל גיל 45 אפילו, לא כפי שמופיע בחוק — גיל 40. הניגישים שלכם התנגדו לסעיפים אלה. מה קרה לזה? איך התפשרתם? התפשרתם גם לגבי הסעיף המדבר על נזק נפשי לאשה. טענתם בזמנו שאי-אפשר לבדוק ולכן זה לא יכול להיות קנה-מידה. איך התפשרתם? אני יודע למה התפשרתם — כי זה מהלך פוליטי, מהלך פוליטי הנובע ממאבקים פנימיים בתוך אגודת ישראל. העובדה היא שהייתם נכונים ללכת לעוד פשרה רק לפני זמן קצר מאוד. האם זה לא היה פוליטי? אבל במועצת גדולי התורה גברה בעבר סיעה אחת על סיעה שנייה ולכן זה לא נתקבל. נחזיר את זה לפרופרציות הנכונות.

ואם זה הנושא, גברתי היושבת-ראש, אני רוצה לפנות לחברי המפלגה הליבראלית ולשאלו: כמה המפלגה הליבראלית נשארה כיום ליבראלית במדינת ישראל? אני שואל את השאלה הזאת לא בצורה קנטרנית, משום שאני נמנה עם החושבים שבהתפתחות הנוכחית של העולם הדמוקרטי יש מהלך מסויים שבו יש שותפות בכמה נושאים בין התנועות הסוציאל-דמוקרטיות לבין התנועות הליברליות, והשותפות הזאת כיום בארצות אירופה לא מעטות היא שותפות המעצבת לא מעט נושאים באותה חברה שהיא חברה דומה לשלנו במידה די רבה. כמה זה מתבטא? מה הם הסממנים של ליבראליות באותה שותפות? הבטחת הדמוקרטיה? והנה למעשה, לא מרצון — ואני יודע ומכיר את החברים במפלגה הליבראלית — הפכתם שותפים לגוש-אמונים, שגם לדעתכם הוא תנועה המסכנת היום את הדמוקרטיה במדינת ישראל. סממן שני: הבטחת זכויות הפרט, מאבק על זכויות הפרט, וזה אולי יותר מאפייני של ליברל מאשר של הסוציאל-דמוקרטי. והנה אתם הופכים שותפים לחוק ההפלות והוא אנטי-תיוה קיצונית ביותר. עד כדי כך שלא מעט מכם, ובצדק, ראו בזה עניין מצפוני. התנגדות לכפייה דתית —

ג. חילופי גברי בוועדת החינוך והתרבות

חבר-הכנסת חיים דרוקמן, ייכנס חבר-הכנסת יהודה בן-מאיר.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות להודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

האם יש התנגדות להודעת יושב-ראש ועדת הכנסת על חילופי גברי בוועדת החינוך והתרבות? אין התנגדות. הכנסת מאשרת את ההודעה ליושב-ראש ועדת הכנסת.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מבקש את אישורה של הכנסת לחילופי גברי בוועדות, מטעם סיעת חזית דתית-לאומית: לוועדת החינוך והתרבות, במקום

ד. הודעת יושב-ראש ועדת הכנסת

בישיבתה היום, כ' בכסלו תש"ם — 10 בדצמבר 1979, החליטה להעביר את הדיון בהצעת החוק הנ"ל לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:
רשות להודעה נוספת ליושב-ראש ועדת הכנסת.

יצחק ברמן (יו"ר ועדת הכנסת):

2. חוק הבחירות לגופים ציבוריים (תיקון) (למניעת זיופים בבחירות למוסדות מפלגתיים), תש"ם—1979 — הצעתם של חברי-הכנסת יצחק ברמן ואברהם כץ-עזר. ועדת הכנסת בישיבתה היום, כ' בכסלו תש"ם — 10 בדצמבר 1979, החליטה להעביר את הדיון בהצעת החוק הנ"ל לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מחבד למסור לכנסת את ההודעה הבאה: הכנסת בישיבתה מיום שלישי, י"ד בכסלו תש"ם — 4 בדצמבר 1979, החליטה, בהתאם לסעיף 91(א) לתקנון, להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה שתדון בהצעות חוק דלהלן: 1. חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם—1979. ועדת הכנסת

ה. חוק העונשין (תיקון מס' 12), תש"ם—1979

(המשך הדיון)

צריך דווקא לכבד, בעיני זה כבוד גדול יותר שאדם שומע עצה מאיש-תורה, שאיננו אינטרסנט, מאשר הליכה ל-קבוצה שהיא גם אינטרסנטית. כך שמבחינה זו, לדעתי, מחטאים את המטרה כאשר תוקפים דווקא את הנקודה הזאת במדיניותה של אגודת ישראל.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת פעיל.

גאולה כהן (התחיה—בנא"י):

כשאנחנו, חברי לסיעה חברת-הכנסת משה שמיר ואנו, כ' הודענו בהצבעה הקודמת על תיקון חוק ההפלות שאנו נצביע בעד הצעת התיקון עשינו זאת מתוך עמדה מצ' פוגית עקרונית, מפני שחשבנו ואנו ממשיכים לחשוב שפיסקה (5) היא פיסקה לא מוסרית, לא תרבותית ואפילו, כפי שאמרתי, בעיני היא פיסקה בארבאריית. אמרתי שב' עיני אין זו דרך לתקן תיקונים סוציאליים, דרך רחמה של האשה.

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אם אזכיר עכשיו את חוק ההפלות, שלמעשה לא הוא עומד עתה על הפרק, הרי זה רק כדי להזכיר לעצמנו את המהלך הפסול של הממשלה היום, שהפכה הצבעה מצפונית על חוק, שיש לו נגיעה לא רק לחיים של הפרט אלא גם להמשך קיומו של עם, להצבעה על המשך קיומו של שלטון, ובכך, למהלך הזה קדם מהלך פסול לא פחות — נכונות, או, אולי הייתי אומרת צביעות, לכלול את פיסקה (5) בפיסקה (4), כלומר לתת יד להפלות מטעמים סוציאליים. חברי הכנסת פרוש בא, במצח נחושה, להטיף לנו מוסר על רצח עובדים, לגנות את הנהגתם יד חוק ההפלות ול-פיסקה זו, בעוד שהוא היה מוכן לתת יד לאותו דבר שבו הוא מאשים את האחרים, אבל דרך החלון של פיסקה (4) בצורה המכוערת ביותר, שהיתה הופכת כל אשה בישראל לחולת נפש כדי שתוכל לדרוש הפלה מטעמים סוציאליים, וכל זה כדי לשמור על שלמות הממשלה.

המערך בוודאי איננו יכול לזקוף לזכותו איזה שהוא קרדיט בעניין זה. היו לו אפשרויות רבות במשך השנים לתקן תיקונים סוציאליים, ולא היה צריך להגיע לכך שתיכנס פיסקה (5) כזו. במקום להביא לכנסת את חוק המשפחות ברוכות-הילדים, שעד היום הליכוד לא העלה, ובמקום לתקן תיקונים סוציאליים הוא עושה זאת דרך רחמה של האשה, אבל אינני רוצה להרחיב על כך את הדיבור, התייחסו לכך דייני.

אני חייבת לציין שאין לי טענות כלפי מועצת גדולי התורה. נשמעו כאן טענות כלפיהם, נשמעו גם דברי לעג מצד כל מיני חברי כנסת. אולם, רבותי, בואו נעשה חשבון-נפש אמיתי. בנושא זה נהגה מועצת גדולי התורה דווקא על-פי עקרונות, אמיתות ואמונות ולא נתנה יד לפשרות ולשקרים ולצביעות של אינטרסנטים למיניהם. אולם לא רק זה. למי אין מועצת גדולי תורה משלו? למפ"ם אין? לא היו עולים לרגל אל יערי או אל חזן כדי לשמוע מהם עצות והחלטות? את הדברים האלה

הממשלה נקטה היום את המהלך הצבוע והפסול מכל פסול, למנוע מחברי הכנסת להצביע לפי מצפונם ולהעמיד חוק כזה כאמצעי להישאר בשלטון. על אי-האמון העק-רוני שהיה לנו, אי-האמון המדיני שהיה לנו כלפי ממשלה זו מרגע שהיא הציגה את תכניתה הנקראת "תכנית הש-לוס", נוספה היום, בגלל ההתדרדרות האמורה — שהיא כבר עבירה הגוררת עבירה, שהיא כבר טבעית לכל מהלכי הממ-שלה — גם ההצבעה הפסולה הזאת, שבה אנו לא נשתתף.

אמרת, קודם-כול בעיה מצפונית-מוסרית. ובעיה שלי-שית שהוא פתר: בעיית אלון-מורה, וכולנו יודעים גם איך פתר בעיה זו.

הייתי רוצה לומר דבר-מה לראש הממשלה, והוא איננו פה. הוא אמר שרק בזכות אלון-מורה הוא יזכה, אחרי מאה-יועשרים שנה — וכולנו מאחלים לו בריאות עד מאה-יועשרים — בכרטיס כניסה לגן-עדן. הייתי אור-מרת לו: אני מקווה שיש לו הרבה מצוות אחרות, כי בגלל אלון-מורה הוא לא ייכנס דווקא לגן-עדן.

היו"ר ש. ארבל-אלמזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פעיל, ואחריו — לחבר-הכנסת ברעם.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין שלא אחרש דבר אם אחדיע שנצביע נגד הצעת התיקון. אני רוצה להביא ארבעה נימוקים לכך. לפי עניות דעתי כשאנו דנים בהצעת חוק זאת אנו עוסקים בעצם בארבעה נושאים, ואני רוצה להביע בקיצור את דעתי על ארבעת הנושאים. הנושא הראשון הוא מעמד האשה, ואני רוצה במיוחד, שחברת-הכנסת שרה דירון תאזין; הסעיף השני כרוך בפרשת הכפייה הדתית; הסעיף השלישי הוא נושא תיכנון המשפחה; הנושא הרביעי הוא אפליה על בסיס כלי-חברתי. אני חושב שהחוק פגום בארבעת הנושאים האלה. הוא מפלה את האשה לרעה, הוא חוק של כפייה דתית, הוא חוק המתכוון להיאבק נגד רעיון תיכנון המשפחה, והוא חוק שבעקבותיו תהיה יתר אפליה בנושאים, שמייד אגע בהם, הנוגעים למשרד הבריאות.

הנושא הראשון הוא מעמד האשה. יש ויכוח רציני בעניין זה. רבים וטובים מאתנו, וגם אני, חושבים שהאשה היא אדם בן-חורין ביחס לגופה. אינני רוצה להיכנס לוויכוח עם אנשי ההלכה. רשאי יהודי מאמין לחשוב כי בנושא ההריון והעובר ההלכה קובעת אחרת. ובשבילי ובשביל רוב בני-האדם של סוף המאה ה-20 יש קביעה אחרת מאימתי עובר הוא ולד ומאימתי אינו ולד, ואני מקבל את הפסיקה המדעית בעניין זה. הייתי בין אותם שחתמו בכנסת השמינית — נדמה לי שהיינו שמונה או עשרה חברי כנסת ממפלגות שונות, וביניהם גם חברים מהמפלגה הליבראלית, ואם אינני טועה אפילו חבר ממפלגתו של שר הבריאות הנוכחי, חבר-הכנסת אהוד אולמרט — על דרישה לחוקק חוק שכלפינו אשה תהא רשאית לבוא ולבקש הפסקת הריון, וזה ינתן לה עד השבוע השנים-עשר להריונה, אלא אם לרופא יש התנגדות רפואית. הסכמנו אז לוותר ולהתפשר על הצעה יותר מתונה, והי פשרה היא זו שנוסחה בפסיקה (5). באופן עקרוני אנו חושבים שאשה זכאית להחליט מה לעשות בגופה לפחות עד השבוע השנים-עשר להריונה; זאת לפי קביעת כל המומחים הרפואיים והמדעיים המבינים מאי משמע עובר ומאי משמע הריון. עם כל הכבוד — והרב פרוש יודע כמה אני מכבד יהודי שומר מצוות וגם רבנים — בנושא זה חזקה עלי פסיקתם של המומחים המדעיים, הביולוגיים, גנים, היודעים מאי משמע הריון יותר מהרבנים. על-אף זאת ויתרנו אז, בעת הדיון על החוק בכנסת השמינית.

עכשיו אני רוצה לומר, ואני פונה למפלגה הליברלית, לסיעת לע"ם ובעצם לאנשי חירות, אם הם רביזיוני ניסטים על-יפי התקן של ז'בוטינסקי, כי ז'בוטינסקי היה אדם חילוני לחלוטין: אם התוק הזה יעבור בגלל אימת

אנו לא נימנע. אין ממה להימנע בעניין זה. אין לנו אמון בממשלה זו, ולא ניתן יד ולא נרים יד בשום הצבעה — אפילו דרך חוק ההפלות שכלפיו יש לנו עמדה מצפונית ועקרונית — כדי להביע אמון לממשלה.

אני שאלתי קודם איך יש לאגודת ישראל היום מצח נחושה לבוא ולהטיף לנו כל מיני דברי מוסר, כשהם היו מוכנים להפקיר את האשה, מבחינתם וגם מבחינת, בפסיקה (4). אבל אני אימרת: לממשלה כולה יש היום מצח נחושה לבוא אל הציבור ולבקש ממנו, דרך חברי הכנסת או דרך הקואליציה, על-ידי כפייה, הצבעת אמון בממשלה. זו הדמוקראטיה? זה ראש הממשלה שדיבר על כך שכולנו בני-חורין? זו הממשלה הבאה וכופה עליהם הצבעת אמון. הממשלה הזאת חייבת ללכת. היא מסוכנת לציבור וגם מסכנת את המדינה. הממשלה הזאת פועלת מתוך עוויתות, כשיד אחת אינה יודעת מה היד השנייה עושה, וכל התגובות שלה הן, בצדק, תגובות של עווית, כי בצורה כזאת מתנהגת ממשלה שאיבדה את הבסיס המוסרי שלה, והיא יודעת היום שהיא איבדה את הבסיס המוסרי שלה.

זו ממשלה, שלפחות המפלגה הראשית שבה, חירות, שרה כל הזמן: אלוהים, לשלטון בחרתנו. אפילו לא סתם הבוחר אלא אלוהים לשלטון בחרתנו. היום אולי אפשר באמת להבין את המשפט הזה אחרת. אפשר להבין אותו כך: באמת לשלטון, לעצם השלטון בחרת אותנו, אולי היום. לשום דבר אחר לא. העיקר השלטון. למות אי לכבוש את ההר, וההר פירושו למעלה, זו הממשלה; אלה כבר לא הרי שומרון, כי מהרי שומרון מורידים או מתכוונים להוריד היום את המתנחלים, ואני מקווה שהם לא יורדו.

אני רוצה לסיים. עוד תהיה לנו הזדמנות להתייחס לנושא בדיון מדיני, ואני מקווה שסוף כל סוף יתקיים דיון מדיני, כי דיון כזה לא היה כבר חודשים רבים בבית הזה. הממשלה אינה עוסקת בשום דבר אחר. אלה יכזי-לים להיות נושאי איראן, טהראן והיום עוסקת הנשק. שום דבר אינו מעניין אותה, גם לא התמוטטות המדינה. מעניין אותה רק דבר אחד: איך לא תהיה התמוטטות של הממשלה. זה הדבר היחיד המעניין אותה כיום. רק משום כך חייב כל אחד, אפילו מהקואליציה, לעשות היום את חשבון-הנפש למען מי הוא מרים יד.

הממשלה הזאת חייבת ללכת לבחירות. ממה היא מפחדת? אם היא מבטאת באמת את היום, העם יתן לה אמון. הרי זו ממשלה המדברת על דמוקראטיה, ואם העם לא יתן לה אמון היא תהיה חייבת לרדת. היא יודעת זאת והיא מפחדת היום מהעם, היא מפחדת ללכת לבחירות.

ראש הממשלה אמר — קראתי על כך בעתונות של יום שישי — שהיו לו שלוש הקלות השבוע, הוא פתר שלוש בעיות קשות: בעיית בסאם שקעה, וכולנו יודעים איך הוא פתר את בעיית בסאם שקעה ומה ייוולד מהפתרון הזה ואיזו תנופה תהיה לכל הנושא של המדינה הפלשתינאית מהפתרון המוצלח של ראש הממשלה.

(קריאה: זה ביא להפלה.)

הוא פתר את בעיית ההפלות, ואכן נגולה מלב, ואנו רואים איך פתר את הבעיה הזאת, שהיא, כפי שכבר

פחה. זה לא פסול, זה אפילו מודרני. עדיין לא הוכח שעם המונה הרבה אנשים הוא עם גדול יותר, לא ברוח וגם לא בכוח, מאשר עם שיש בו מעט אנשים. אני גם מכיר דברים הפוכים — ש2—3 ילדים שקיבלו חינוך טוב בהשקעה טובה יוצרים, בסופו־שלב, איכות אנושית הרבה יותר רצינית מאשר משפחה מרובת־ילדים שאינם מקבלים חינוך. אתם יודעים זאת לא פוזת טוב ממני.

החוק הנוכחי מאפשר לבעלי אמונה דתית לקיים את המצווה של "פרו ורבו" ולטפח משפחות גדולות; ולא־נשים חילוניים אומר המחוקק: אתם רוצים לתכנן מ־ש־פחה — תכננו, הדבר אפשרי. הווי אומר, עסקינו בחוק ליבראלי אמיתי. לכן גם נענינו בשעתנו לפשרה.

מדוע אתם חותרים להשתמש בהלכה כדי לכפות אותה על מי שאינם מאמינים בה? האם זו מצווה "כל ישראל ערבים זה לזה"? — זו אינה ערבות, אלא כפי־ייה אמיתית, בבחינת אונס. בפעם הראשונה אני שומע שאונס וכפייה הם ערבות.

הנימוק השלישי הוא רעיון תכנון המשפחה.

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):
לפי זה אתה תצביע בעד תיקון חוק האנאטומיה והפאתולוגיה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אתה יודע מה? נגיע לחוק האנאטומיה והפאתו־לוגיה ותירוכח כי אני בעד חקיקה ליבראלית.

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):

כל אחד רואה את הצביעות. תענה לי. האם תתמוך בחוק האנאטומיה והפאתולוגיה?

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני מצטרף להגיד לך, חברי־הכנסת בן־מאיר, שאני עדיין אינני רואה את עצמי אסיר ב־נ.ק.ו.ד. ולא רואה אותך חוקר ב־נ.ק.ו.ד. אני מסכים שהחברת־הכנסת שולמית אלוני תענה לך על חשבון הזמן שלי.

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):

היא לא מחייבת אותך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

מי אומר לך שהיא לא מחייבת אותי? אני אומר לך עוד פעם: תביא את החוק, אראה מה כתוב שם ואצי־ביע לפי אותם עקרונות בדיוק.

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):

בקיצור, התחמקת מזה שוב.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

לא התחמקתי מזה שוב. אתה מתחמק ממה שכי־תוב בחוק.

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):

שצריך הסכמת המשפחה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני לא אתנגד לך עקרונית. מי אמר לך שאני מת־נגד לזה? למה קבעת שאני מתנגד לזה?

יהודה בן־מאיר (חזית דתית לאומית):

לא אמרתי, שאלתי.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

אני אומר לך שאני לא מתנגד לזה. כשיבוא החוק

א־יהאמון, אינני רוצה לנבא, אבל אני מאחל לכם שתהיו לבו ולקלס במוחות ובלבבות אנשים בישראל. אני אומר בכוונה לחברת־הכנסת שרה דורון: כל אשה ליבראלית בישראל — לא ליבראלית בנוסח בריאן או בנוסח גרופר אלא ליבראלית אמיתית — תבזו לכם בגלל הצבעתכם, ואם הליכוד יפול בבחירות הבאות, דעו לכם: אם החוק הזה יעבור, תהיה לו ככך תרומה גדולה. אינני מכיר שום אשה חילונית הרואה עצמה ליבראלית — ואני מכיר לא מעט נשים שהן חברות המפלגה הליבראלית — שתרשה לעצמה להצביע עוד פעם בעד היצור הפוליטי הנקרא ליכוד, אם החוק הזה יעבור בגלל הצבעת האמון שתתק־יים עכשיו.

אני פונה אל חברי הכנסת הליבראלים, המתנגדים לחוק הזה, שירימו את ידם, על־אף הכול, כדי להציל את עצמם מכלייה בבחירות הבאות. אני פונה לחברת־הכנסת שרה דורון, לחברת־הכנסת פלומין, לחברת־הכנסת ברמן, לחברת־הכנסת אברהם כץ ולאחרים. דרך־אגב אני יודע שיש כאלה גם בתנועת החירות. אם יש עדיין תל־מיד אחד של ז'בוטינסקי בתנועת החירות, הוא צריך להיות נגד החוק הזה. האשה בישראל תבזו לכם.

אני פונה למפלגה הליברלית: מה אתם צריכים לה־ציל את הקואליציה הזאת? אם יש היום מפלגה אחת בישראל שצריך להיות לה אינטרס שהקואליציה הנוכחית תיפול הרי זו המפלגה הליבראלית. ראו מה עשתה הקוא־ליציה לשר האוצר שלכם, שהיה היחיד אשר ניסה להג־שים את המצע שלו ובעבור שנתיים היא התייחסה אליו כאל עכן בן כרמי. אם יש מפלגה שצריכה להיות מעו־ינת להפיל את הממשלה הנוכחית זו אתם. יש לכם הו־דמנות. תנו לממשלה ליפול על חוק ליבראלי ותוכלו להציג את עצמכם כליבראלים. מה נדבקתם בקרנות המזבח, אני לא מבין.

הנושא השני — מה כואב לדתיים? לסיעות הדת־יות? אני פונה לחברת־הכנסת פרוש: אני לא מבין אותך בעניין זה. הרי אשה יראת שמיים אמיתית, שפסק־דינו של הרב בשבילה הוא אכן פסק־דין — ואני אומר זאת בכל הכבוד, אני מכבד אנשים כאלה — היא לא תשתמש בפסקה (5). בשביל הציבור הדתי פסקה (5) בלא־הכי בטלה ומבוטלת על פניה. האשה הדתית לא תשתמש בה לעולם. היא לא תבקש הפסקת הריון מסיבה משפח־תית או חברתית. אם יהיו לה סיבות גופניות — היא תצ־שה זאת. זאת־אומרת, פסקה (5) בלא־הכי לא נוגעת למשפחות דתיות.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

ישראל ערבים זה לזה.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

תן לי להיות קצת ערב לך. להגן עליך — אני טוב, לעבוד בשבילך — אני טוב? אני גם רוצה למצוא אתך דרך של חיים. אני אומר: בלא־הכי פסקה (5) אינה נוגעת לכם. אתם אנשים מאמינים הטוענים שאלוהים צריך להיות בלבבם של האנשים וכי האמונה צריכה להיות התנדבותית ונובעת מתוך שיכנוע עמוק ולא מתוך כפייה של הפקר. אני אומר לכם: למה לכם זאת? אנא המשיכו במנהיגכם, שהרי פסקה (5) אינה פוגעת בכם לחלוטין, היא משאירה בלא־הכי את הברירה לכל אשה דתית לעשות מה שהיא רוצה. פסקה זו איפשרה למש־פחות ולנשים שאינן דתיות להשתמש בה בגלל שיקו־לים משפחתיים, חברתיים וכלכליים, כדי לתכנן את המש־

— נראה. יכול להיות שאציע לך תיקון. אתה רוצה לע" שות עכשיו עיסקה? הנה אני אומר לך: אני מוכן להסכים לגישה ליבראלית בחוק האנאטומיה והפאתו-לוגיה ואתה תסכים עכשיו לגנוז את הצעת החוק הנו"כחית.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לא הצעתי זאת. רציתי רק לברר את עמדתך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

עמדתי ברורה ועקבית בנושא הזה עד הסוף. כשה"חוק יבוא — נדבר עליו. אני מוכן, כאן, מעל הבמה, לנגד העתונאים, לעשות אתך deal, שאתה בשם ה"מפד"ל תצביע יחד אתי נגד התיקון ואנחנו נצביע אתך למען חופש הקבורה. בסדר?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני לא עושה "דיילים". חוק זה לא "דיל". שאלתי לעמדתך.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

הוויכוח האמיתי הוא על תיכנון המשפחה. אני רוצה להודיע לכם שרבים וגם טובים בציבור הדתי מתכננים את המשפחה. אני מברך אותם על כך. אני חרד שאם נב"טל את פסיקה (5) נפגע ברעיון תיכנון המשפחה. הביע זאת חברי-הכנסת יצחק יצחקי בקריאת-ביניים קודם בקבעו שאנחנו בצורה מלאכותית, נגביר את מספרם של עניי ישראל. הסיסמה החיצונית תהיה "פרו ורבו", אבל במצי"אות תתקיים מצוות "פרו ורבו" של אנשים בלתי-מחונ"כים, חסרי תזונה, בלתי-יצרניים. לכן נדמה לי שאתם טועים.

אליהו מויאל (המערך):

דרר-אב, מצוות "פרו ורבו" חלה על הגברים בלבד ולא על הנשים.

מאיר פעיל (מחנה שלי):

המצווה הזאת אינה מעניינת אותי כחבר כנסת מפ"ני שאני לא באתי לומר כאן שאני בעד ההלכה. אני בעד מדינת-חוק דמוקרטית, אם כי אני מכבד את מי שמקיימים את ההלכה. אבל אינני רוצה שההלכה תיכפה עלי. במדינה שאני נמנה עם חבר המחוקקים שלה אני רוצה שיהיה חוק כזה שיאפשר למאמינים בהלכה ול-מקיימים אותה להיות בכבוד עם גב זקוף. אני מוכן להילחם על זכותם להיות לפי אמונתם. אם זאת אמונתם — צריך להיאבק על כך שיוכלו לקיים אותה; אולם אני מתנגד שהדתיים יכפו עלי את אמונתם והלכתם. לזאת אני לא מסכים.

אחרון אחרון חביב — הבעיה של האפליה החברתית. תהיינה הפלות, בכבוד השר. אנשים הרוצים לתכנן מש"פחה ימשיכו בהפלות. אלא מה? במקום לעשות זאת בבתי-חולים ציבוריים, בפיקוח, בתנאי היגיינה, ובלי תשלום — וכתוצאה מכך אולי תתפתח שיטה מוצלחת יותר של תיכנון משפחה כדי למנוע הריון, שעניינה י"י עוץ שיטתי והכוונה על-ידי רופאים שיעזרו לנשים ולג"בריים להימנע מכניסה להריון — במקום זאת לא יהיה ייעוץ, ימשיכו להיכנס להריון, תהיינה הפלות, היכן? בקליניקות פרטיות, מאחורי המסך. יהיו מחלות, נשים לא וטולגנה ללדת עוד, תהיינה בודאי גם מיתות, בעו"ר נותינו הרבים, תהיה פריצת חוק וכמו שהיה קודם לא

לא תשמע ממני, הרב פרוש, את הכינוי של כהן הדת הפרסי, כי לא הוגן להשתמש בכינוי זה באורח דמאגוגי. אבל אין זה מקרה שבעולם הגדול, הנאור פחות או יותר, החוגים והדתיים הם הנאבקים נגד הענקת מעמד שווה לאשה והדתיים שלנו לא צריכים לכעוס כשאומרים שהם דומים לנוצרים ולמוסלמים בנושאים כאלה. אני שואל אותך, כבוד שר הבריאות: איזו מדינה תהיה זו? האם מדינה שיכולים לחיות בה חילונים ודתיים יחד, או מדי"נה שבה הלכה דתית תיכפה על חילונים? והעניין שבו עסקינו הוא מצוקה אמיתית הנוגעת למחצית הישוב — לנשים בישראל.

אדוני שר-הבריאות מר שוסטק, אם לא דבר אחר יעיף אתכם מהשלטון, אם תקבלו את החוק הזה — הוא שיעיף אתכם מהשלטון, וייאמר על השלטון הזה שסופו "ש'נפנה" על-ידי הנשים בישראל בבחירות הבאות.

היו"ר ש. ארבל-למזולנינו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ברעם, ואחריו — לחברי-הכנסת פלאטו-שרון.

עוזי ברעם (המערך):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני תמה וגם מכבד את חברי-הכנסת מאיר פעיל על שייחד את כל דב"ריו לנאום ענייני על חוק ההפלות, כאילו חוק ההפלות הוא העומד עכשיו לדין. הפעם הקדיח ראש הממשלה את התבשיל, הפעם הוויכוח הוא לא ויכוח על חוק ההפ"לות, הוא ויכוח על עצם קיומה של הממשלה, כאשר חוק ההפלות הוא האמתלה התלושה להמשך קיומה. אנו רואים כאן קואליציה חדשה, קואליציה בין האדמו"ר מגור ובין פסח גרופר, קואליציה שבה האדמו"ר מגור תורם את הליבראליות והפתחות ופסח גרופר מביא את הלמ"דנות והבקיאות.

דיבר כאן חברי-הכנסת לורינץ גבוהה גבוהה על קול המצפון, והוא כואב את מצפונה של שרה דורון ואת מצ"פוננו של אהוד אולמרט. אם יש כאן שאלה תמורה מב"חינה מצפונית זה התקדים של ממשלה שלא משלימה עם מפלות פארלאמנטארית בלתי-מעוררת. היא הוכתה אך לפני שבועיים, והיא עושה כל תימרון פארלאמנ"טארי, הוגן ובלתי-הוגן, על-מנת להמשיך לשאת בעול. איזו ממשלה זו? אילו זו היתה ממשלה שלא היה עירעור על תפקודה או שיעירעורים היו מהשוליים — מילא; אבל זוהי ממשלה של עירעור, מצד חבר מכובד בלי"כוד, על עצם שירותיו של העומד בראשה להמשיך בתפ"קידו, ואני מאוד מקווה שישאל פלד שוגה. אם הוא שו"גה, הרי מצבו של ראש הממשלה טוב יותר מאשר סברנו, אבל מצבה של הממשלה חמור יותר מאשר סברנו. כי אז אין לנו הסבר סביר למפלות הבלתי-מעוררת של התיפ"קוד. אני שואל מדוע למנוע את הפלת הממשלה? שאל"ת חם, כביכול. אבל אני חייב להסתייע בדוברים של-כס יום וגם היום.

אומר אחד מראשי הצעירים בליכוד הפועל בשלי-

אנשי אגודת ישראל חשבו לתת דם לפשרה זו, ואני שבע-רצון שהתרעתי נגדה ושהיא, בסופו-של-דבר, נכ-שלה. עלי להוסיף שיכול להיות שהיה הישג של פרס-טיז'ה קואליציונית לאגודת ישראל בהעלאת הצעת החוק הנדונה לפנינו. אבל אם על-ידי הצבעה זו הגענו כאמת לכך שיוקטן מספר ההפלות בישראל — מטופקני עד מאוד.

שלמה הלל (המערך):

רק הפלה אחת תימנע — הפלת הממשלה, זכות אתה יכול להיות שמת.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אני דן בחוק ההפלות. שר הבריאות הודיע בנאום המסכם שלו בכנסת ביום כ"ב בחשון כי נוצר "מבול בהפסקת הריון" על-ידי החוק שהופעל על-ידו ועל-ידי הממשלה הקואליציונית במשך כשנתיים. כן קבע השר כי "שני-שלישים מההפלות היו לא מסיבות בריאות ולא בגלל סכנה לילד או לאשה." ואכן שמענו ש-9% מההפלות נוצרו בגלל גיל האשה, כלומר את היתר למטה מגיל הנישואין או למעלה מגיל 40. מסתבר שרוב ההפלות מעילה זו בוצעו אצל הרות למטה מגיל הנישואין. 22.5% מן ההפלות מתבצעים מהסיבה שהריון איננו במסגרת נישואין חוקיים, וגם כאן מסתבר שרוב ההפלות מעילה זו בוצעו סתם אצל נשים לא נשואות. בסעיפים אלה החוק המוצע היום אינו נוגע כלל. ולצערנו גם ביטול הסעיף הנקרא סוציאלי, גם הוא איננו מתכוון לבטל 42% מההפלות המבוצעות על-פי סעיף זה.

כשם שרצו להציע פשרה בכנסת ולכלול את הסעיף הסוציאלי בפסקה (4) כך הציע כבר — לפי מכתב שפורסם ב"הארץ" מיום י"ט בתמוז תשל"ח ולא באה הכחשה עליו — שר הבריאות לעשות שימוש בפסקה (4) אם תבוטל פסקה (5). גם בדברי חברי הכנסת מאגודת יש-ראל נשמעה נימה זו, באמרום — —

שר-הבריאות א. שופסק:

זה הוכחש גם בכנסת וגם בממשלה.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

זה הוכחש לפני שהופיעו העדויות של העובדות ה-סוציאליות שהיו נוכחות במעמד זה.

שר-הבריאות א. שופסק:

שקר וכזב.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

אני שמח שזה הוכחש על-ידי השר, אבל לא הוכחש מה שאבאי עכשיו. גם בדברי חברי הכנסת מאגודת יש-ראל נשמעה נימה זו, באמרום מעל במת הכנסת, ובהז-דמנויות אחרות, כי בפסקה (4) במיוחד ובשאר סעיפי החוק ניתן לכלול ביצוע הפלות רבות כל כך עד שאין דבר מהדברים המעיקים על מחייבי חוק ההפלות אשר לא יכוסה על-ידי שאר הסעיפים שבחוק.

לצערי לא בא בהסכם הקואליציוני תיקון ממשי לחוק קטלני זה של הפלות, ועלי-כן אין אני רואה הישג ראוי לשמו בהעברת הצעת החוק הנדונה לפנינו כיום. אישר זאת גם חבר-הכנסת דוד גלס אשר אמר, לפי "הארץ" מיום ט"ז בכסלו שנה זו, כי לביטול סעיף 316 (א) (5) לחוק ההפלות אין כל ערך מעשי, כי פסקה (4)

הותכם באחד התפקידים הבכירים בהסתדרות הציונית: "הגיע הזמן לומר מה שאחרים אומרים בהיחבא ובאנו-נימיות. דברים דומים אומרים שרים בתנועת החירות וגם ליבראליים, וכן חברי ההגלת המפלגה הליבראליה. הם אומרים כי "על מר בגין להסיק מסקנות מאי-תיפקוד הממשלה שהוא אחרא לה." על חוסר תיפקוד כזה יש להחיל חוק מעבר? יש למנוע בחירות בכל מקרה?

קראנו את ההסבר הרופף מדוע על הממשלה להישאר בראיון לעתונות ביום שישי הסביר יגאל הורביץ שבא גואל לישראל. הוא בטוח שהיום אין עירעור על תיפקודה של הממשלה כלפי פנים. אני רוצה להזכיר לו שרק לפני שנתיים היה בישראל שר אוצר אחר, רק לפני כמה חו-דים, שמחה ארליך, ושר זה היה מנהיג מפלגה, היה אדם מקובל — אני מדבר על צעדי הראשונים ועל הכ-רותיו הראשונות — ואת סופו כולם יודעים. באוגוסט 1977 הוא אמר: "אקפא את מצבת העובדים בכל השי-רות הציונית." בספטמבר 1977 הוא אמר: "אל על תיס-גר." באוקטובר 1977 הוא אמר: "הקפאת שכר בכל המ-שק." בנובמבר 1977 הוא אמר: "השבתות והפגנות לא יביאו לתוצאות, כי ההפגנות כולן הן פוליטיות." הוא מז-היר את ההסתדרות משיבתות. אחרי שנה נשמעת כבר מצד חברים שלכם האיוושה הראשונה: "על ארליך לשקול הת-פרטותו." אז הוא אמר שלא יתפטר גם אם האינפלציה תגיע ל-200%. מי שיועד איוו אינפלציה היתה נכונה לנו בארבעת החודשים הבאים יודע גם מה יהיה גורלו הציבורי של יגאל הורביץ, הרואה היום את עצמו כמש-ענת הממשלה כולה. ההישענות על יגאל הורביץ היא הישענות מבודחת. אתם חייבים ליפול ואתם גם תיפלו.

אומר משהו לסיום. ממשלת-נפל זו העושה הפלה למשק וגורמת מפולת כלכלית, המפילה את החלטות בני-צחת רגליהם הרומסות של אנשי אלון-מורה ומשפילה את בית-הדין העליון, המפילה את רוח העם וגורמת לגפולת של ירידה, המשפילה את ידיו הכנסת ומפילה את האופוזיציה — ממשלה זו איננה מוכנה להפלה אחת בלבד: היא איננה מוכנה להפיל את התיקון לחוק ההפ-לות. כי היא מפחדת ליפול.

רבתי חברי הכנסת, אני מקווה שדרכו של מר בגין תתבדה כעצת אחיתופל, וכי הממשלה תיפול בהצבעה על חוק זה, וכי הקואליציה בין האדמו"ר מגור ובין פסח גריפר לא תוכל לחגוג הפעם את נצחונה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת פלאטו-שרון — איננו באולם. רשות הדיבור לחבר-הכנסת כהנא, ואחריו — לחבר-הכנסת וירשובסקי.

קלמן כהנא (פועלי אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, יורשה לי לחזור לחוק ההפלות. בראש דברי עלי לברך על שני דברים. ראשית על כך שיבוטל סעיף 5 (א) (5) בחוק המתיר הפסקת הריון. ביטול של עילה בלתי-צודקת להפסקת הריון יש לקדם בברכה, בלי להתחשב בכך אם על-ידי זה הושג הישג ממשי בקשר לבעיה הנדונה.

עלי לברך על דבר שני, והוא כי הפשרה שהושגה בין אגודת ישראל והסתדרות "המליכוד ועמדה להעביר את הפסקה (5) לפסקה (4) נכשלה. היתה זו פשרה שאי-אפשר היה, לדעתי, לעמוד בה. לא יכולתי להבין היאך

"חוק זה, אדוני היושב-ראש, אינו פרו-ממשלתי; הוא אנטי-פארלאמנטארי; אינו עשוי לחוק את עבותות הקואליציה; הוא עלול לגרוע ממעמדה של הכנסת —

— מה הקשר בין אחריות משותפת של הממשלה בפני הכנסת לבין הטלת משמעת בהצבעות של סיעות בכנסת? מן הקונצפציה המשפטית הצולעת הזאת אין יכול אלא לצאת אבסורד גמור —

— צריך להפריד בין ממשלה לבין כנסת. הממשלה אינה צריכה לקבל שום החלטות על הצבעות חברי הכנסת —

— מוכרחה להיות הפרדה בין ממשלה ובין כנסת, וראש הממשלה, דווקא הוא, צריך להיזהר מעיר-בוב רשיות — חברי הקואליציה יכולים לעשות הסכמים ביניהם. אומרים לי שההסכמים לא הועילו, היו ולא קויימו. זו אינה תשובה — כדי לחוקק חוק ההופך את היוצרות, וממנו משתמע שהרשות המבצעת מפקחת על הצבעות בית המחוקקים —

— אני קורא לכל הסיעות — לעשות הכול כדי לא להרשות שרעיון פגום כל כך כפיקוח הממשלה על בית המחוקקים יקבל את מקומו בספר החוקים של מדינת ישראל."

דברים אלה אמר מר בגין בדיון בתיקון לחוק המעבר, תשכ"א—1961. אלה דברים שאמר חבר הכנסת בגין הבריא ברוחו ובגופו ובהבנה לפארלאמנטאריסם הישראלי. לצערי הרב, גורל מר הוא שהיום, כעשרים שנה אחרי זה, הוא חייב להשתמש בחוק הזה, שהוא כל כך הוקיע, כדי להעביר דבר פגום, חוק שהוא עוול מכל הבחינות.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שיש כאן עוול גדול עוד יותר. לא רק שראש הממשלה חייב להשתמש בחוק שהוא התנגד לו, שהוא התנגד לו כפארלאמנטאר בעל חושם בריאים שידע שהחוק אינו טוב; הוא גם נאנס להעביר את החוק הזה על-ידי חברים ממפלגתו שביקשו ממנו שינקוט את הדרך הזאת והוא נאלץ להפעיל אותה בשביל החוק הזה, בבחינת: תחזיקו אותנו כדי שלא נכה אותו, כפי שאומרים הילדים. הדרך המעוותת הזאת היא בעיני דבר חמור עוד יותר, אולי, מהחוק עצמו. אנחנו עוסקים בעניין מצפוני הקשור באמונתו של אדם, וכאן כופים באמצעות חוק, שאיננו מתאים למקרים כאלה, כופים אנשים להתכופף ולהצביע בעד דבר שהם לא מאמינים בו. אומרים להם: אם אתם לא מצביעים כך, נופלת הממשלה. אני חושב שהאמירה הזאת היא אחת מהפגיעות החמורות ביותר בדמוקרטיה ובפארלאמנטאריסם העבריים.

אני לא צריך להשחית מלים על תיקון זה. דגו בו כבר לפני שבועיים, ראינו כמה הוא מפלג את העם. בין הנושאים היורדים על המדינה היום אין זה הנושא הכי חשוב. אני גם לא חושב שהמפד"ל היתה מעלה את הצעת התיקון הזאת, אני חושב שהיתה ממשיכה לחיות במצב הנוכחי עם הפסקה (5) כפי שהיא בספר החוקים. אבל על אגודת ישראל זה לחץ, וכיוון שזה לחץ עליהם כדי לבו נלחצנו וכולנו צריכים לקבל חוק שהוא רע, ואנחנו מקבלים אותו בצורה רעה עוד יותר.

ראיתי את חברת הכנסת שרה דורון בטלוויזיה כאשר אמרה בלב שבור: אני נכנעת ואצביע בעד החוק.

באותו סעיף לחוק מאפשרת לכל אשה לבצע הפלה כרצונה.

אך יחד עם זאת יש לי עוד כמה הערות. התרעתי על כך שהממשלה הנוכחית, הנשענת על חברי כנסת דתיים וחרדים, ביצעה ומבצעת חוק הפסקת הריון, חוק המנוגד לתורה, חוק שכונה על-ידי רבני ישראל חוק המתיר רצח. אך הדבר חמור יותר. חוק זה מבוצע רק בחלקו, בחלק זה המתיר הפסקת הריון, ואינו הוא מבוצע בחלק האוסר הפסקת-הריון. עלינו לדעת כי בסעיף 2 בחוק נאמר כי המבצע הפלה בלתי-חוקית דינו מאסר 5 שנים או קנס של 50,000 לירות. הפלה "בלתי-חוקית" קוראים היום להפלה המבוצעת בסקטור הפרטי. אבל להווי ידוע כי כל הפלה שלא עברה את הוועדה בהתאם לחוק, הפלה בסקטור הפרטי, היא הפלה בלתי-חוקית ולפי החוק יש להטיל עליה את העונש המוזכר. אני שואל: מי הועמד לדין על ביצוע עבירה זו? מחובתי להזכיר — כאשר הביאה יושבת-ראש ועדת השירותים הציבוריים דאז, חברת-הכנסת גרוסמן, את החוק הקיים לקריאה שנייה ביום ו' בשבת תשל"ז, היא אמרה בין השאר את הדברים הבאים: "החוק המוצע היום בקריאה שנייה וקריאה שלישית יטיל פיקוח חמור. הפלה תיעשה רק במוסד רפואי מוכר ורק לאחר החלטת ועדה רפואית, לפי קריטריונים הקבועים בחוק. רופאים לא יבצעו הפלות אלא בהתאם לחוק. — אימת העונש הכבד בוודאי תרתיע רופאים מלבצע הפלות בניגוד לחוק. ייתכן של-אחר קבלת החוק יופחת המספר הכולל של ההפלות."

לפי הדו"ח של ועדת שר הבריאות, שצוטט גם על-ידי חברת-הכנסת תלמי, היחס המוערך בין הפלות בסקטור הפרטי, כלומר הבלתי-חוקיות, ובין אלה שבסקטור הציבורי הוא 3 מול 1. כלומר שמתבצעות היום, נוסף על 20,000 הפלות שאתם קוראים להן חוקיות, עוד כ-60,000 הפלות בלתי-חוקיות. בניגוד לחוק שחוקקה הכנסת ושר הבאתם אתם לפני שלוש שנים בלבד והטלתם בגינן עונש מרתיע. מדוע אין שר הבריאות שוקד להעניש את מבצעי ההפלות האלה? מדוע אין היועץ המשפטי מתי-ערב? מדוע אין המשטרה מתערבת? למה כולם מסכימים לעשות את החוק שחוקקה הכנסת ללעג ולקלס ולחנך על-ידי זה לאורחות רעה את כל הציבור? למה אין מע-נישים על כך?

אני רוצה להזהיר את הציבור שלא ילך שולל אחרי הישגים מדומים של ביטול סעיף 316 (א) (5), כאילו בעיית ההפלות מצאה פתרון כלשהו. לצערנו גם לאחר ביטול זה, שהוא, אולי, הישג פארלאמנטארי, שהוא, אולי, הישג קואליציוני, המצב הוא בכי-רע ויש להמשיך במאבק נגדו. בראש-הבראשונה יש להעמיד לדין את העבריינים שאתם מודים בכך שהם עבריינים, ושחוק שחוקק על-ידי הכנסת מודה גם הוא בכך שהם עבריינים.

היוזר ש. ארבלילאמזולינו:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת וירשובסקי, ואחריו — לחברת-הכנסת אלוני.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לישינו ויוזמה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כל כך הרבה דברים נאמרו על החוק הזה, וגם אני אמרתי אותם, עד שאני לא רואה טעם רב לחזור עליהם. אני רוצה להביא לפני הבית ציטאטה הנראית לי רלבאנטית לדין:

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

שאלתי הבוקר לפני שהביאו את הצעת החוק ואמרו לי שדנים בתיקון 12 לחוק העונשין. הרי שאין לפנינו הצעה להביע אמון או אי-אמון לממשלה אלא דיון בחוק העונשין. ראש הממשלה גם לא יכול להפעיל את זה, כי שם מדובר בשרים או בסיעה אבל לא בחברים בודדים בסיעה. משמע שיש פה סילוף מוחלט.

חברי המפלגה הליברלית חושבים, כנראה, שלנצח יהיו "טרמפיסטים" ולעולם לא יצטרכו לעמוד פנים-אל-פנים עם הבוחר. הם לא חושבים על הדימוי הציבורי שלהם, לא חושבים את מי הם מייצגים. הם הלכו וביקשו מראש הממשלה: אנא, חייב אותנו, איים עלינו, אמר לנו שכך עלצטו להצביע, שאם לא כן לא תהיה ממשלה והרי אחרי שלושים שנה, משהגענו לשלטון, על זה לא נוותר. זה מה שקרה, כי מבחינה קונסטיטוציונית אין שום חשיבות אם מדובר בחוק מעבר או שראש הממשלה אומר: אני רואה בכך אי-אמון בהסכם שאני עשיתי עם אגודת ישראל ולכן אני מחזיר את המאנדאט.

כדאי שנראה מה קורה כאן. במצע של המפלגה הגדולה בליכוד אין זכר לדברים. בקווי-היסוד שהביאה הממשלה לכנסת אין זכר לדברים. הצביעו על קווי-היסוד, לא על ההסכם הקואליציוני. הכנסת הצביעה והקואליציה הצביעה על קווי-היסוד, וקווי-היסוד עומדים בסתירה לדברים האלה.

ממשלה זו לעולם לא תוכל לטעון שהיא מייצגת את העם, משום שמדעת היא קונה את שלטונה מארבעה חברי כנסת שהם שליחים של מועצת גדולי התורה ושני אבים את ריבונותם מחוץ לריבון, הן מחוץ לכנסת והן מחוץ לעם. כאן אנחנו חוזרים בכלל לתקופת הברונג' זה ועוסקים בעניינים שלא מומננו ולא מתקופתנו. מדי-נת ישראל הציונית, מדינת ישראל החילונית, הכנסת הריי-בוגית והממשלה הריבוגית כופות ומכתיבות לעצמן את ריי-בוגות מועצת גדולי התורה, שסמכותה ומקורותיה הם ממ-קים אחרי. כאן מבאדת הממשלה את הלגיטימציה שלה. מובן שהיא יכולה לשבת מפני שאין בחירות, אבל זה טיטטוש של כל הנהגה הפארלאמנטארית, כפי שראש הממשלה דהיום, שעה שהיה פארלאמנטאר, הסביר אותו ודיבר עילו בכשרון רב בעת היה במיטבו, והדברים כבר צוטטו כאן.

הדבר המעניין הוא שאנחנו עוסקים בנושא שבכל העולם חלים בו שינויים, אבל לא רק שינויים, גם במצב הנוכחי אין תשובה. הונחו לפני חברי הכנסת קטעים מעתונות העולם, וגם אצלנו קרה אותו דבר. במקום שיש הפלה חוקית, אבל צריך להיזקק לזועדות, הפרוצדורות הפורמאליות מסובכות עד כדי כך שעדיין יש בספרד 600,000 הפלות בלתי-חוקיות, בצרפת 150,000, בכריי-טאניה 140,000. גם אצלנו היו מקרים של מוות, מפני שאי-אפשר היה לעבור את הפרוצדורות האלה. באיטליה לסוג כזה של הפלות קוראים הפלות "כף הזהב". אצלנו — הפלות של "מסרגות חלדות". אנחנו רוצים היום לה-ביא את הציבור הכואב והדל למצב של אי-מוצא. בזה כולנו מתעסקים, בזה הממשלה מתעסקת, וראש הממשלה קץ ותלוי ברבנים — לצורך עניין אחד ברב יהודה צבי רוק ובעניין אחר במועצת גדולי התורה. ואילו בעניינים ממשיים שבהם העולם כולו בווער, בעניינים הנוגעים לנו מחוץ ומבית, בעת שיש תהפוכות גדולות, אין לכנסת הזאת זמן לטפל ולעשות.

אני חושב שכל הכנסת הזאת צריכה לשבת בלבבות שבו-רים כאשר החוק הזה יעבור ויהיה חלק מספר החוקים שלנו, מפני שרוב האנשים, גם שיצביעו בעדו, יודעים שזה חוק רע, חוק מיותר, חוק שיוצר קיטוב, שקר, הפרדה בין עשירים ועניים, ואנחנו מקבלים אותו עלינו מפני שמועצת גדולי התורה אומרת "רק כך" והיא תעביר את זה.

גברתי היושבת-ראש, אני חושב שמאז 1961 ועד היום המדינה עברה דרך ארוכה. היא קיבלה אז חוק לא טוב, אבל אף פעם אחת לא נוצל החוק הלא-טוב הזה, חוק המעבר, בצורה כה גרועה, כה משפילה ומחפירה לרוח אנוש כפי שעשים זאת הפעם.

מובן שאצביע נגד החוק, אבל גם אילו הייתי בעד החוק הייתי מצביע נגדו בגלל הדרך הנוראה הזאת שבה כופים עלינו הר כניגית. אני מקווה שעוד יימצאו חברים שייבנו בשעה אחרונה זו שסאור לתת יד לדבר הזה, שזה דבר שצריך להפיל אותו, מפני שהעובר הזה הוא מונ-סטר, הוא מפלצת, ואם יצא לעולם הוא יביא רק רע ולא טוב.

היוזר ש. ארבל-אלמולינו :

רשות הדיבור לחברת-הכנסת אלוני, ואחריה — לח-בר-הכנסת האוזנר.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הדין היום הוא מיותר, למעשה, והוא העמדת-פנים. הופכים את הכנסת לעלה תאנה להחלטות של הממשלה, וליתר דיוק — להח-לטות של מועצת גדולי התורה. הדברים כבר נקבעו. זאת אחת הצורות הבולטות לאיבוד הלגיטימיות של הממשלה הזאת. השיטה היא השיטה שעליה דיבר חבר-הכנסת גרפר.

גברתי היושבת-ראש, אין אדם רואה אלא מהירהרי לבו, ואין אדם פוסל אלא במומו. כשאמר חבר-הכנסת גרפר שפוליטיקה ופוליטיקאים זהו עניין שפל הרי הוא העיד על עצמו ועל חבריו, שאמנם בשפלות הם נוהגים. משום ששליפת חוק המעבר לצורך אינוס עצמי, במקרה זה תוך ניפוח הדברים, היא אינולת. אין אנחנו מצביעים על הבעת אמון או אי-אמון לממשלה. ראש הממשלה, אם הוא מולול בחבריו ואומר להם שהם "טרמפיסטים" — וכפי שאמרה חברת-הכנסת דורון, שהיא לא נבחרה ישירות, היא עמדה ברשימה ולכן היא חייבת — הרי תמיד יוכל ראש הממשלה לחייב את חבריו ולהגיד להם: ירבחתי, אם אתם לא עושים כדיוק מה שאני אומר לכם אני יכול לפטר אתכם, כי אני יכול להגיש כתב התפטרות שלי לנשיא. זה בדיוק מה שהוא עשה. הכנסת איננה דנה בהצעה להביע אי-אמון לממשלה. אין לפנינו הצעה כזאת.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית) :
תהיה.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח) :
לא בעניין מסויים זה.

גדעון האוזנר (מפלגה הליברלית העצמאית) :
בוודאי בעניין זה. מה תחליטה הממשלה אתמול ?

קצת עוסקים ב"טוטו" הצבעות: מי כבר הודיע שית' עלם מהכרתו בהצבעתו ועל מי צריך עוד לאיים שב" כנסת הבאה לא יזכה במאגדאט, ומעל לכול — החידוש שבמעשה של חברי הכנסת, שבאו והציעו כי יוטל עליהם סעיף המשמעת בחוק המעבר כדי שיהיה להם התירוף הקלוקל לפעול בניגוד למצפונם הרופף.

גברתי היושבת-ראש, היו לנו בכנסת מדי פעם ויי- כוחים מרים וקשים על סעיף המשמעת בחוק המעבר, כאשר חברי הכנסת התקוממו נגד הטלת החוק הזה עליהם וחבצו חופש הצבעה לפי מצפונם. לא אחת נשלגו על כך סיעות ואילו נפלו הממשלות, אך התופעה המבישה שחברי כנסת יבקשו מהממשלה כי יפעל כלפיהם ונגדם סעיף המשמעת — זה עדיין לא היה. זה חידוש פאר-לאמנטארי היום. צר לי שהממשלה תישען על אנשים הפועלים לשלילת חופש המצפון, ואפילו חופש המצפון שלהם עצמם.

אין לי ויכוח עם מי שמועצת גדולי התורה, שאיננו משתתף בה ואיננו חבר בה, מכתיבה לו בכל זאת את דרכו. ואל יספר לנו חברי הכנסת לורינץ על מרכיב מפי-לגות. אלה שלגביהם מחליטים במרכיב המפלגות יוש-בים שם ואילו חברי הכנסת של אגודת ישראל אינם יוש-בים במועצת גדולי התורה.

עדיין לא ברור לי מדוע לאפשר להם, לחברי אגו-דת ישראל, לתמוך בממשלה המבצעת הפלות, או כפי שקוראים לזה כאן "רצח עובדים", כאשר מדובר באשה מעל גיל 40, או באשה מתחת לגיל הנישואין. האם זה לא רצח עובדים? איך יכלו חברי אגודת ישראל להתפשר על הפלות מסיבות סביבתיות לפני שחברי מועצת גדולי התורה מגעו מהם וזאת? הפלה מגימוקים סביבתיים אינה רצח עובדים?

ובכן, לא על עקרונות מדובר כאן, ואל יספרו לנו שנאבקים על עקרונות. אין לי גם ויכוח עם חברי המי-פד"ל הרואים בסעיף הסוציאלי דבר הנוגד את ההלכה. זכותם לפעול לפי הכרתם. איש באמונתו יחיה. אך יש לי ויכוח חמור עם אותם הליבראלים — אני מצטער על שהתבררם הללו אינם נוכחים כאן — שהגיעו למצב המגוחך שאליה הגיעו, כאשר היו צריכים לבקש שיצליפו עליהם בשוט המשמעת להגן עליהם מפני המצפון שלהם. זהו דגם חדש של מאוסיזם פארלאמנטארי.

אשה המגיעה להתלטה לבקש רשות הפלה מטעמים משפחתיים וסוציאליים עושה זאת, בדרך-כלל, מפני שבאו אצלה מיים עד גפשי. הקשים שההריון והלידה מפ-ריעים לנוחות שלהן ולחיים המפונקים שלהן, יש להן הרבה דרכים יעילות להימנע מכך. מדובר בנשים מוכות-גורל, היודעות שאין בכוחן לגדל את העובר ההולך ונר-צר בקירבן. שאין להן יכולת לחגנו. לגדלו ולטפל בו. אשה המגיעה לכך אחרי לבטים פנימיים קשים, ומוכיחה זאת בפני ועדה. יודעת מה היא עושה. הוועדה צריכה להסביר לאשה את חומרת צעדה. אילו הצעת, אדוני שר הבריאות, שהוועדה תהיה חייבת להעמיד את האשה על חומרת הצער, הייתי תומך בכך. אפילו הצעת להרחיב את הרכב הוועדה כדי שהאשה תדע שאין לבצע הפלה בקלות-ראש ושהדבר הזה הוא צעד חמור בחייה — היי-תי מבין זאת. אבל אם מתעלמים כליל מסכנה של גזק חמור לאשה, לילדים שיש לה או לוולד העומד לבוא לעולם, מחמת התנאים שהיא חיה בהם — והתנאים האלה

רמו לתקופה שאליה נכנסנו היה עם כינון הממשלה. ראש הממשלה רצה להיות מלך בחסד עליון. הוא לא הלך לרבנים הראשיים, הוא אלה הם פקידים שלו, הם נבחרים על-ידי הכנסת; הוא הלך לקר לרבי מליובאביץ, לק-בל את ברכתו ולרב יהודה צבי הך, את אלה השים על-ראשו, על הכנסת הריבונית. זאת היא פשיטת-רגל לצי-נות, לתפיסה ההיסטורית הדינאמית. אנחנו מתקרבים לשנות האלפיים ואנחנו הולכים לריאקציה בכל השטחים, שאחריתה מי ישורנה. משתלבים יפה באזור, אבל הש-תלבות זאת באזור איננה מבטיחה עתיד למדינת ישראל, איננה מבטיחה עלייה. הביאו לנו אחד החוקים המת-אימים לתקופת הברונזה, חוק האומר "מיהו יהודי" עם כל הסימנים, הפולחניים-דתיים-עדתיים בזמן שצריך חוק שבות שיוכל להבטיח הגדלת הרפאטריאציה של העם היהודי לארץ.

כל המערכת הזאת וכל הדיון הזה זהו ערב של די-מדומים של ממשלה זאת. חברי-הכנסת גדעון האוזנר, אני אמנם מקווה שביעו פה א"אמון לממשלה והיא תיפול לפני שתהרוס את המדינה ותשאיר כאן אדמה חרוכה. כי אין פה לא נורמה, לא חוק, לא דבקות בעיקרי החברים, כפי שצריך להתייחס אליהם בעם שנבנה ירו-צה רפאטריאציה של כלל ישראל למדינת ישראל המת-קדמת והחיה בשלום ובקידמה באזור ועם עמי העולם.

הדו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת האוזנר, אחרון הנא-מים.

גדעון האוזנר (המפלגה הליברלית העצמאית):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, קורה שאנשים בורחים מטפול בנושאים גורליים וחיוניים אל עניינים שוליים וחסרי ערך. תופעה זו נקראת escapism. היא פוקדת קבוצות ובודדים המצויים במצוקה או במצבי חולשה, כשאין להם יכולת להתמודד עם הנושאים החיו-ניים. הם מוצאים מקלט בהתעסקות בעניינים חסרי ערך שבהם הם מסוגלים לקבוע. זה מה שקרה לנו. אנו מת-עסקים לא בהתעצמות הגדולה של הצי הסובייטי בים-התיכון, לא בזעזועים הפוקדים את האזור מסעודיה ועד פאקיסטאן, לא בניכור הגובר בינינו לבין ארצות-הב-רית, לא בהחלטות ועידת-תוניס, שהחליטה לתגבר את הטור, אפילו לא באלימות המתפשטת ובפשיעה הרווחת המשחיתה את אופי חיינו. אנו עוסקים בשאלה אם מועצת גדולי התורה יתן לאגודת ישראל ארכה לתמוך בקא-ליציה ואם שני תריסרים של מתיישבי אלון-מורה יישמעו לחוק ולממשלה או שמה ימאנו.

אפילו בעניין חוק הפלות ברחנו מהוויכוח. ספי-סלי הממשלה, במשך זמן ניכר בוויכוח הזה, ריקים. לשר הבריאות אין מה לומר היום להצדקת החוק. הממ-שלה והליכוד מתביישים להראות את פניהם כאן. הדיון על פיסקה (5), של סמכויות הוועדה לאישור הפלות מחמת הנאיה המשפחתית או החברתית הקשים של האי-שה, בכלל אינו מתקיים, כי הרי לא עניין הבריאות או ההשלכות של ההפלה, כי תבוצע, עומדים על הפרק, בוודאי לא אצל הסרבנים הליבראלים, המורדים כביכול, שהעו"ר רגע להישמע למצפונם ונבולו אחר כך מפני אומץ-הלב של עצמם כאשר גערו בהם מצליפי סיעו-תיהם.

טחני כי זה פחות ממספר ההפלות שבוצעו בעבר במת-
שכים, במחתרת, באופן בלתי-חוקי. מה גם ששר הבי-
ריאות הודה שלא כל הפניות לוועדות נענו, והיו אלפי
בקשות שנדחו. ואיש לא הצביע בדיון זה שנעשה שימוש
לרעה באותו מפלט אחרון שהחוק פתח לפלי גשים אומ-
ללות שנאלצו, מחמת מצבו, לבקש את ההפלה כדי שתי-
כלנה לטפל בילדיהן האחרים, או כדי שתוכלנה לעמוד
בפגעי החיים. איך יוכלו חברי הקואליציה להתעלם מכך ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, תם הדיון. תשובת השר תבוא באחת
הישיבות הקרובות.

שלמה הל' (המערך) :
באילו ישיבה ?

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :
אינני יכולה לומר.

מאיר פעיל (מחנה שלי) :
באותה ישיבה שבה תיפול הממשלה.

קובעים לגביה לא פחות ממחלת גוף או מחלת נפש —
הרי לא דאגה לאשה, לבריאותה ולעתידה מול עיניהם
של המציעים. לא מדובר בחוקים על קשיים כלכליים
כנימוק לביצוע ההפלה, בוודאי לא מצוקה כלכלית בלבד,
לא כך נאמר בחוק. המצב הכלכלי משפיע, אבל איננו
קובע ; קובעים הם המקרים הסוציאליים הקשים של בעל
אלכוהוליסט, נארקומאן או אלים — ויש כאלה בתוכנו,
לאסוננו. כאשר האשה מחליטה שאיננה יכולה לגדל עוד
ילד, צריך לעזור לה. היא איננה רוצה שילדיה ילכו למי-
עונות לעבריינים או יתגלגלו ברחוב. זוהי קדושת החיים
— קדושת חייהם של הילדים שכבר באו לעולם, שצריך
לעזור להם להתקיים במשפחה. אשה שהגיעה למסקנה
החמורה שהכרח לה לבצע הפלה מנימוקים אלה — זק"ר
קה לעזרה. אסור להפקיר אותה לשארלאטאנים, מבצעי
הפלות בסתר ובמחתרת, בתנאים של סיכון בריאות וסח-
טנות כספית.

בדיון על החוק הקודם, שפתח אותו שר הבריאות.
הוא אמר כי לפי היתרים של הוועדות בוצעו במשך הזמן
כ-18,000—20,000 הפלות. הוא אמר כי 43% של ההפלות
בוצעו על-פי פסקה (5), כלומר כ-8,000 הפלות. מוב-

1. החלטות בדבר אישור הוראות : 1. בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין
— כוספה, חיטים וקמחים), תש"ם—1979 ; 2. בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי
של טובין — שמן ומארגארינה), תש"ם—1979 ; 3. בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על
מלאי של טובין — בשר קפוא), תש"ם—1979 ; 4. בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה)
(תיקון), תש"ם—1979 ; 5. בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה)
(תיקון מס' 2), תש"ם—1979 *

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף ה' בסדר-היום :
החלטות בדבר אישור הוראות. את ההחלטות יביא חברי-
הכנסת קופמן.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים) :

כבוד היושב-ראש, חברי הכנסת, הנני מתכבד לה-
ביא לאישור הכנסת צו שעת-חירום (תשלומי חובה על
מלאי של טובין — כוספה, חיטים וקמחים), תש"ם —
1979. במסגרת המדיניות הכלכלית של צימצום סובסי-
דיות וקביעת מחיר ריאלי לחמרי-גלם הועלו מתירי הכוס-
פה, החיטים והקמחים בכ-30%. כתוצאה מכך הוטל היטל,
בשיעור ההפרש בין המחיר החדש לבין המחיר הישן,
על יצרנים וסוחרים המחזיקים מלאי. כדי למנוע הת-
עשרות קלה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים) :

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד
להביא לאישור הכנסת צו שעת-חירום (תשלומי חובה
על מלאי של טובין — שמן ומארגארינה), תש"ם —
1979. בעקבות המדיניות של ביטול הסובסידיות הניתנות
למצרכים, בוטל חלק מהסובסידיות לשמן ומארגארינה.
כתוצאה מכך עלה מחירים ב-50%. גם במקרה זה הוטל
היטל, בשיעור ההפרש בין המחיר הישן לבין המחיר
החדש, על יצרנים וסוחרים המחזיקים מלאי של שמן
ומארגארינה.

היו"ר ש. ארבל-אלמזולינו :

אני מעמידה להצבעה צו זה.

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום
(תשלומי חובה על מלאי של טובין — שמן
ומארגארינה), תש"ם — 1979, נתקבלה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים) :

גברתי היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מתכבד
להביא לאישור הכנסת צו שעת-חירום (תשלומי חובה
על מלאי של טובין — בשר קפוא), תש"ם — 1979. בעק-

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום
(תשלומי חובה על מלאי של טובין — כוספה,
חיטים וקמחים), תש"ם — 1979, נתקבלה.

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון), תש"ם — 1979, נתקבלה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים) :

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבד להביא לאישור הכנסת צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 2), תש"ם — 1979. צו זה עוסק בהיטל המוטל על מחזיקי טובין שונים. מחזיקי טובין, בעיקר של טקסטילים ודברי עור, שיוצרו בארצות שיש לנו אתן הסכמים מסחריים — ארצות השוק-המשותף, אפס"א, קאנאדה וארצות-הברית — פטורים מהיטל זה.

לאחרונה נערכה בדיקה מחדשת של החבות בהיטל ונתברר שניתן לצמצם את רשימת המדינות שיבוא הטור בין מהן פטור מהיטלים.

הצו המונח על שולחן הכנסת כולל רשימה של הארצות הפטורות מתשלומי חובה, וממנה נמחקו שלוש ארצות, והן : איסלאנד, ליכטנשטיין ורומאניה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מעמידה להצבעה צו זה.

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 2), תש"ם — 1979, נתקבלה.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
חברי הכנסת, הישיבה הבאה של הכנסת — מחר בשעה 16:00. ישיבה זו נעולה.

בות ההתייקרויות של הבשר בשוק הבינלאומי היה צורך להעלות את מחיר הבשר הקפוא הנמכר מהמלאי הממדי שלי בשיעור של כ-22.6%. כדי לספוג רווח עודף ממחזיקי מלאי של בשר קפוא הוטל ההיטל. כמו-כן חוייבו המחזיקים בשר קפוא השייך לאחר, היינו בתי-קירור, למסור הודעה למנהל המכס על כמות הבשר שברשותם ומי בעליו, וזאת כדי להטיל את ההיטל על כל הבעלים של המלאי.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מעמידה להצבעה צו זה.

ה צ ב ע ה

ההחלטה בדבר אישור הוראות בצו שעת-חירום (תשלומי חובה על מלאי של טובין — בשר קפוא), תש"ם — 1979, נתקבלה.

חיים קופמן (בשם ועדת הכספים) :
גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מתכבד להביא לאישור הכנסת צו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון), תש"ם — 1979. צו זה מגדיל את שיעור תשלומי החובה המוטלים בצווים שונים. בעקבות העליות בשער החליפין של הדולר יש צורך מדי פעם בהתאמת ההיטלים לשערי התדשים. בתהליך ההתאמה הונה הועל לטל תשלומי החובה המוטלים על חלק ניכר ממוצרי הטקסטיל ומוצרי העור בשיעור של כ-40%.

היו"ר ש. ארבל-אלמוזלינו :
אני מעמידה להצבעה צו זה.

הישיבה ננעלה בשעה 19:57.